

Hogy aztán hogyan lehet megélni, és hogyan lehet fenntartani egy ilyen boltot, azt már Ébner Gyulától tudom meg, Először is: nehezen. Másodsor: támogatókkal. Mert az úgy volt, hogy boltot már régóta szerettek volna, csak ép nem volt hol. Két magánszemély és egy önkormányzat kellett hozzá, hogy a bolt meglegyen, majd további támogatók, hogy üzemeltetni is lehessen. A magánszemélyek: *Vásárhelyi Tamás* villamosmérnök és felesége. Ők vittek itt egy... (13. o.)

Előember

2011. március
XV. évfolyam,
1. szám

TARTALOM

Autista alkotók kiállítása a Galériában 1. o.

Ragyogjon minden kében az autista emberekért! 2. o.

Felvétel intézményekbe 2. o.

Döntött a kormány: lesz kitagolás 3. o.

A lebontás előkészülete Csehországban 3. o.

Tükör – egy újszerű kísérlet Győrben 4. o.

Óvoda a város szélén, autistáknak is 5. o.

Konferencia a minőségi oktatásért 6. o.

Szemléletformáló középiskolai órák 7. o.

Diagnózis után, krízishelyzetben segítenek 8. o.

Folytatja munkáját az Autizmus Stratégiai Munkacsoport 8. o.

Az iskolai integráció lehetősége, előnyei és kockázatai 9. o.

Szakértőink válaszolnak 10. o.

Majorhálós bolt a Böszörményi úton 11. o.

Anglia: Egy fogyatékos gyereket nevelő anya panasza 12. o.

Marslakó a játszótéren – Bevezető 13. o.

Újjászületés anyahangra és Mozart zenére 13. o.

Siker és kudarc a munkahelyen 14. o.

A szerző írja magáról 14. o.

Az öröm megosztása 14. o.

A kétméteresnél 15. o.

A kitagolás nagy körültekintést igényel 16. o.

Hírek 16. o.

AZ AUTISTÁK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

AUTISTA ALKOTÓK KIÁLLÍTÁSA A GALÉRIÁBAN

Azt hiszem, nyugodtan leírhatjuk, újabb állomásához érkezett az autisták megismertetésének folyamata. Május 20. és szeptember 15. között Budapesten, a Magyar Nemzeti Galériában lesz együttes kiállítása az autista alkotóknak és nyolc kortárs képzőművésznek.

Azoknak az autista alkotóknak a képeit láthatjuk, akikkel *Tarr Hajnalka* képzőművész foglalkozott, és amiről/akikről már több ízben hírt adtunk az Esőemberben. Nem csupán maga a kiállítás, hanem a hozzákapcsolódó számtalan rendezvény is alkalmat ad arra, hogy a kívülálló is betekintést nyerjen az autisták zárt világába.

Az egész képzőművészeti foglalkozás és a lendő kiállítás mögött ott áll a Mosoly Otthon Alapítvány, mint szervező és mint az egyik (ha nem a legfőbb) finanszírozó. Az alapítvány nélkül, bármily tehetségesek az alkotók, és bármilyen elkötelezett *Tarr Hajnalka*, nem jöttek volna létre a lakóotthoni képzőművészeti foglalkozások, a miskolci kiállítás, a Múcsarnok-beli árverés. Itt meg kell említenem egy nevet, *Czunyi Zsuzsannáét*, a Mosoly Alapítvány önkéntes munkatársát, ő tartja egyben a szálakat, tárgyal és szervez, és mindent megtesz azért, hogy a Galéria-beli bemutatkozás jól sikerüljön.

Köszönet illeti meg a Nemzeti Galériát is, amelynek vezetősége a fő turistaszézonban ad alkalmat a kiállításra, és ad teret olyan kapcsolódó rendezvényeknek, amelyek mind az autizmus megismertetésének ügyét szolgálják. Ilyen például a tárlatvezetés, amelynek során olyan izgalmas kérdések is szóba kerülnek, hogy miért van az, hogy a kortárs képzőművészek és az autista alkotók munkái meglepő párhuzamot mutatnak, nemcsak formailag, hanem témaválasztásukban is. Lesz „érzékenyítő tréning”, mely a nem autizmussal élők részére szeretné nem csupán értelmükön, hanem érzékszerveiken keresztül is átélhetővé tenni az autizmus „másságát”, lesz felolvasóest *A marslakó a játszótéren* c. könyvből (reményeink szerint

Kulka János, az autizmus hazai nagykövete olvas fel *Claire Sainsbury* művéből); lesz speciális filmklub (autista a film főhőse vagy hangsúlyosan szerepel a filmben autista személy) és lesznek szabadegyetemi előadások is az autizmusról, illetve az autizmus és a művészet kapcsolatáról. A kiállításához kapcsolódó számtalan program létrehozásáért összefogott számos, az autistákért, az autizmus jobb megismerésért dolgozó szervezet, szakember, mint *Simó Judit* pszichiáter, az Autisták Országos Szövetsége, az Esőemberekért Egyesület, a Nemzetközi Cseperedő Alapítvány, a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségért Közalapítvány. A kiállításához készült anyagból idézek, amit Czunyi Zsuzsannától kaptam:

Ismereteink szerint elsőként fordul elő, hogy egy kiállítás a kortárs művészetet és az autisták alkotói tevékenységét párhuzamba állítja. 2010-ben a Németországban lévő Kassselben a Documenta épületét kapta meg egy közel 200 autista művészt prezentáló kiállítás. Az „autistic art” egyre inkább megerősödő fogalom világszerte, nem véletlenül: az autista ember látásmódja és vizuális kifejezőereje olyan jelenség, amelyre a jelenlegi civilizációban tájékozódni próbáló ember joggal figyel föl. Az MNG-ben rendezendő kiállítás célja nem az, hogy a kortárs képzőművészeket autisztikusnak, az autista alkotókat meg kortárs művészeknek könyveljük el, hanem az, hogy a két terület metszéspontjából kibontakozhasson egy olyan szemlélet, kommunikáció, amely egyaránt szükséges a mai kortárs művészet felülbírálásához illetve az autizmus mélyrehatóbb megismeréséhez. [...]

A kiállítás közel kétszázötven alkotást mutat be a nagyközönségnek.

RAGYOGJON MINDEN KÉKBEN AZ AUTISTA EMBEREKÉRT!

ÁPRILIS 2. AZ AUTIZMUS VILÁGNAPJA

Az AOSZ legfőbb célja, hogy Magyarországon semmilyen körülmények között ne kerülhessenek hátrányos helyzetbe az autista emberek. Az Autizmus világnapjának eseményei az autista emberekre, problémáikra hívja föl a figyelmet.

Az ENSZ 2007-ben világnapot adott az autizmus ügyének, egy olyan napot, amikor szerte a világon az autizmusról beszélnek, kampányok, figyelem felkeltő események történnek az autizmussal élő emberek érdekében.

Április 2. az Autizmus világnapja (World Autism Awareness Day – WAAD). Az első világnapot 2008-ban rendezték meg. Azóta e napon, minden résztvevő országban kék színnel világítanak meg egy-egy ismert épületet. Idén kék lesz Londonban a Big Ben, Prágában a Károly híd, Párizsban az Eiffel torony, Rómában a Colosseum, New Yorkban az Empire State Building, Torontóban a CN Tower. 22 ország mintegy 100 épülete csatlakozott a kezdeményezéshez.

Világszerte 67 millió ember él autizmussal, hazánkban pedig 60 ezer, más becslések szerint 100 ezer ember. Ha az utóbbi számot vesszük alapul, akkor a lakosság két százalékát érinti. Nagy szám. Túl-ságosan nagy szám ahhoz, hogy ne figyeljen oda a kormány, a társadalom. Hazánkban 2002–2008 között az Oktatási Minisztérium nyilvántartása szerint *megduplázódott* az autizmussal diagnosztizált gyermekek száma, de az egyre fejlődő diagnosztizálási módszereknek köszönhe-

tően *2020-ra ez a szám megötszöröződik*. Csak Budapesten naponta minimum egy autizmus diagnózis születik.

Ez már olyan szám, amire fel kell készülni. Nemcsak az oktatásban és a szociális ellátásban dolgozóknak, hanem a többségi társadalom tagjainak is. Az AOSZ legfőbb célja, hogy Magyarországon semmilyen körülmények között ne kerülhessenek hátrányos helyzetbe az autista emberek.

AZ AOSZ RENDEZVÉNYEI

Március 24-én délelőtt kerekasztal-beszélgetés lesz. Témája *Szakemberhiány az autizmus területén*. A beszélgetésen szakemberek és az AOSZ nagykövete, *Kulka János* is részt vesz.

Március végén a Marks & Spencer ruhabolt budapesti üzleteinek kirakatait kékbe öltözteti, és matricákat ragaszt fel ezzel a felirattal: *Autizmus világnapja április 2. Viseld te is az autizmus kék színét!*

A világnap előestéjén, április 1-jén este, kék színnel világítjuk meg a Parlament kupoláját. A kék Parlamentet sajtótájékoztatón mutatjuk meg a médiának.

Április 1. – A kivilágítás napja
Sajtótájékoztató az Angelika Kávéházban (Batthyányi tér) délután, a felkapcsolás

World Autism Awareness Day

előtt. A kék fény felkapcsolásának időpontja 19.40–19.50 (az izzók meledése kb. 10 perc).

Április 2. – Séta az autizmusért

A Nemzetközi Cseperedő Alapítvány kezdeményezésére, az AOSZ támogatásával figyelem felhívó séta. **Találkozó és gyülekezés 10 órakor** a Vigadó téri Kiskirálylány szobornál. A séta útvonala: Vigadó tér – Duna korzó – Roosevelt tér – Kossuth tér. A rendezvény záró eseménye: rövid beszéd a Kossuth téren, majd a rendezőktől kapott léggömbök elengedése.

Április első hetében homokkép kiállítás lesz az Eötvös 10 Közösségi Házban (Bp. VI., Eötvös utca 10.) A pontos időpontot honlapunkon közöljük. A képeket egy autizmussal élő fiú és egy gyógypedagógus szakember közösen készíti. (Az alkotókról a 15. oldalon olvashatnak.)

DÖNTÖTT A KORMÁNY: LESZ KITAGOLÁS

A Nemzeti Erőforrás Minisztériuma nyilvánosságra hozta, milyen lépéseket kíván tenni azért, hogy a nagy 200-300 fős állami intézményben élő fogyatékos emberek ne csak szavakban, hanem a valóságban is integrálódhassanak a társadalomba. Az alábbiakban az erről szóló, a sajtóban megjelent közleményt ismertetjük.

A kormány döntött a fogyatékosokkal élők számára gondozást nyújtó intézmények átalakításáról, lakókörnyezetbe integrálásáról – mondta *Soltész Miklós* szociális, család- és ifjúságügyért felelős államtitkár szerdán, Budapesten.

Hozzátette: a fogyatékosokkal élő emberek nagy többsége az 1960-as, 1970-es években kikerült a városi otthonokból, és vagy átalakított kastélyokba, vagy pedig a települések szélén elhelyezett bentlakásos intézményekbe került át. Ezeket a nagy létszámú intézményeket kell kisebbekre váltani – jelentette ki az államtitkár. Kiemelte: ma a bentlakásos szociális intézmények körülbelül 12 ezer férőhellyel működnek, ebből mintegy 1500 férőhely kiváltása valósulna meg 2013 végéig hét milliárd forint európai uniós forrás felhasználásával. Hozzátette: a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel közösen írják majd ki pályázatot az 1500 férőhelyre. Hangsúlyozta azt is: a kisebb lakóegységbe történő átköltözésre való felkészülés hosszabb folyamat azoknál, akik egész életüket intézményi keretek között élték. Mint *Nyitrai Imre* helyettes államtitkár elmondta, a lakhatási szolgáltatás három szintre bontható. *Az első szint* a társadalmi, lakókörnyezetbe integráltan elhelyezkedő, 3-6 fő részére lakhatást nyújtó önálló lakás, amelyet az alacsony gondozási

szükséglettel és felügyelettel rendelkezők vehetnének igénybe, *a második szint* a 6-12 fő részére lakhatást biztosító ház, *a harmadik szint* pedig az intenzív gondozást nyújtó lakócentrum. A lakócentrum a magas és speciális gondozási szükséglet és felügyelet igénye mellett, integrált lakókörnyezetben elhelyezkedő, maximum 50 fő ellátására alkalmas lakóépület – fejtette ki a helyettes államtitkár. Hangsúlyozta: a kormány által kidolgozott programot megfelleltették az ENSZ és az EU elvárásainak is. Elmondta, hogy az anyagi források biztosításával, a szakemberek és az ellátottak felkészítésével a teljes átalakítás mintegy harminc év alatt valósítható meg. Nyitrai Imre közölte: a kiváltás megvalósításához egyebek közt létre kell hozni a férőhelykiváltás feladatait koordináló testületet, képezni kell a területen dolgozó szakembereket, valamint ki kell építeni egy mentorhálózatot. A helyettes államtitkár elmondta: a stratégiát eljuttatták az érdekvédelmi és szakmai szervezetek szélesebb köréhez, és várják azok véleményét.

(Forrás: MTI-fidesz.hu)

(A NEFMI közleménye teljes terjedelmében olvasható a www.esoember.hu honlapon.)

(A kitagolásról rendezett tanácskozásról szóló cikk a 16 oldalon olvasható.)

A LEBONTÁS ELŐKÉSZÜLETE CSEHORSZÁGBAN

Minden ország igyekszik lebontani a nagy, két-háromszáz fős bentlakásos intézményeit. Ez amúgy EU „előírás” is, pályázat is van erre, amit eddig hazánk inkább az intézmények felújítására, korszerűsítésére költött.

A cseh kormány többéves előkészítés után elindította az értelmi fogyatékos és autista embereknek lakhatást adó „nagy intézetek” lebontását, szakszóval kitagolását. A kitagolás során nemcsak az intézeteket zárják be, de egyidejűleg olyan, közösségi alapú szolgáltatásokat is kialakítanak, amelyeket a volt intézeti lakók használhatnak majd: házi asszisztencia, nappali ellátás, támogatott vagy kísért lakhatás, súlyosabban sérült embereknek kiscsoportos lakóotthonok. A program során az együttműködő önkormányzatok komoly képzéseket indítottak azoknak az orvosoknak, szociális gondozóknak stb., akik azokon a településeken dolgoznak, amelyek majd befogadják az intézetből kiköltöző személyeket. (Tehát a közösségi szolgáltatások fejlesztésének előnyeiből a fogyatékos gyermeküket otthon nevelő családok is részesülhetnek.)

A programról a cseh szociális minisztérium 2011. március elején nemzetközi konferenciát is szervezett, amelyen az AOSZ is részt vett (következő számunkban erről is olvashatnak). A közösségi szolgáltatásokban a volt intézeti dolgozók jelentős része is munkát kap, illetve új munkahelyek jönnek létre. Ezt megelőzően a bolgár kormány is elkötelezte magát és kormányhatározatban fogadott el egy uniós finanszírozású programot a nagy intézetek lebontásáról és a közösségi alapú szolgáltatások fejlesztéséről. Korábban a BBC riportban számolt be a bulgáriai nagy intézetekben található állapotokról, ami nemzetközi felháborodást keltett. A programhoz, Csehország is európai uniós forrásokat használna.

Petri Gábor

HÍREK

IRÁNYTŰ SZÜLŐKNEK DIAGNÓZIS UTÁN

Megújult információs kiadványunkat az autizmussal frissen diagnosztizált gyermekek szüleinek készítettük. Hat külön füzetben tárgyaljuk a legfontosabb témaköröket: *Az autizmusról; Nevelés otthon; Diagnosztizáló intézmények, terápiák; Jogok, támogatások, juttatások; Egészségügy; Az AOSZ és tagszervezetei*. Az Iránytűt elektronikus formában is elérhetik az érdeklődők honlapunkon, a *Letölthető anyagok* menüpont alatt.

DONNA VIVANTI MAGYARORSZÁGON

Az Autism Europe alelnöke, *Donata Vivanti*, január végén, az AOSZ meghívására Magyarországon járt. Az alelnök ellátogatott a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítványhoz (FSZK) is, mert e két szervezet együttműködik az Országos Autizmus Stratégia megvalósításában, illetve a 2013-ban, Budapesten megrendezésre kerülő X. Nemzetközi Autism Europe kongresszus előkészítésében.

POZITÍV DISZKRIMINÁCIÓ LESZ?

A kormány fontosnak tartja a fogyatékosokkal élő támogatását, illetve a megváltozott munkaképességeket foglalkoztató cégek termékeinek piacra jutását. Ennek érdekében a közbeszerzési törvény módosítását is tervezi – közölte a távirati irodával *Soltész Miklós*, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium szociális ügyekért felelős államtitkára, miután átadta a Szegedi Fonalfeldolgozó Zrt. új telephelyét Orosháza. A KDNP-s politikus kifejtette, ahhoz, hogy „ne csak a munkaerőt, hanem a piacra jutást is segítse a kormány, a közbeszerzési törvényt kell úgy megváltoztatni, hogy akár a nagy állami vállalatok vagy az önkormányzatok, illetve a magánszféra ilyen cégei által előállított termékeit előnyben részesítsük”.

(Forrás: Magyar Hírlap)

SZOLGÁLTATÁSOK A CIVIL BAZÁRON

A civil szervezetek számára nyújtható és az általuk kínált szolgáltatásokról tájékozódhatnak az érdeklődők a www.civilbazar.hu oldalon. A honlap speciálisan kialakított adatbázisa információk gyűjtésére és rendszerezésére szolgáló eszköz, amelynek segítségével folyamatosan frissítik, és széles körben nyilvánossá teszik a civil szervezetekről, működésükről és szolgáltatásaikról, a náluk végezhető önkéntes munkalehetőségekről és az általuk felhasználható adományok fogadásáról szóló információkat. A Civil Bazar fenntartója, megalkotója a gödöllői székhelyű Diverzitas közhasznú alapítvány.

FELVÉTEL INTÉZMÉNYEKBE

MITTEHETNÉK ÉRTED? AUTISTA OTTHON ALAPÍTVÁNY

A Mit tehetnék érted? Autista Otthon Alapítvány felvételt hirdet mindszentpusztai lakóotthonába 2 fő részére. **Feltétel:** betöltött 18. életév.

Egyszeri összegű belépés nincs.

A szobák egyszemélyesek, két szobához egy közös fürdő tartozik.

Érdeklődni: dr. Zakár Andrásné intézményvezetőnél (30) 469 6527-es telefonszámon, e-mail: info@mittehetnek.hu. Honlap: www.mittehetnek.hu.

FLÓRA ALAPÍTVÁNY FOGLALKOZTATÓ CSOPORT

A Flóra Alapítvány felvételt hirdet az általa működtetett Fiatalok Foglalkoztató Csoportjába három fő részére.

A fejlesztő foglalkozások tanévenként szeptembertől június végéig rendszeresen, heti egy alkalommal (hétfőnként), napi nyolc órában (8.00 – 16.30) zajlanak Bp. III. Gyenes utca 20. sz. alatt.

15 és 30 év közötti fiatalok jelentkezését várják, akik képesek egy új közösségbe beilleszkedni, képesek néhány kilométert gyalogolni stb., és a család vállalni tudja egész tanévben, heti

rendszerességgel a bejárást a fejlesztésekre. **Nem kizáró ok a felvételnél**, pl. a szobatisztaság hiánya vagy a beszédképtelenség, enyhe mozgássérültség stb.

Érdeklődés esetén várjuk telefonos bejelentkezésüket: *Imre Katalint* vagy *Ádám Évát* a (06 70) 544 1320-as számon munkanapokon 17 és 19 óra között hívhatják.

Bővebb információt telefonon kaphatnak vagy honlapunkon: www.floraalapitvany.hu.

SZIMBIÓZIS ALAPÍTVÁNY BARÁTHEGYI LAKÓOTTHON

Miskolcon, a Szimbiózis Alapítvány baráthegyi ápoló-gondozó célú lakóotthonába 1 fő fogyatékossgal élő személy jelentkezését várjuk. Ellátást egyágyas, saját fürdőszobás lakrészben, munkalehetőséget a Baráthegyi Majorságunkban biztosítunk. Bővebb felvilágosítás: *Tóth Aliz* (30) 681 4487 telefonszámon; e-mail cím: szimbiozis@szimbiozis.net.

BESZÉLJ VELEM ÓVODA

A Beszélj Velem alapítványi óvodába (1225 Bp., Nagytétényi út 57.) autista gyermeket is felvesznek. **Érdeklődés:** (30) 970 585; 207 3938; drkopp@t-online.hu. (Cikkünk az 5. oldalon.)

Győrben a Radó Tibor Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény hatodik éve integrál többek között autizmussal élő óvodáskorú gyermekeket. A 2009/2010-es tanévtől olyan projektet indítottunk el kísérleti jelleggel, amely nemcsak a fejlesztő órák tekintetében, de a tárgyi feltételek biztosításában is minőségi fejlesztést tesz lehetővé.

A többségi óvodába járó gyermekek eddig a fejlesztést óvodájukon belül, heti két órában kapták meg. Ahol lehetőség volt rá, a fejlesztések külön helyiségben történtek. Volt olyan is, mikor az utazó gyógypedagógus a csoportban maradt, s így próbált az érintett gyermek mellé állni. Tapasztalataink azonban azt mutatták, hogy sem a heti óraszám, sem a tárgyi feltételek nem mindig tették lehetővé a minőségi ellátást. Ahol a gyermek fejlesztése egyéni helyzetben történt, sokszor nem volt mód arra, hogy a társas kapcsolatok fejlesztését csoportos helyzetben gyakoroljuk, illetve kontrolláljuk.

A 2009/2010-es tanévtől olyan projektet indítottunk el kísérleti jelleggel, amely nemcsak a fejlesztő órák tekintetében, de a tárgyi feltételek biztosításában is minőségi fejlesztést tesz lehetővé.

A program lényege, hogy az autizmussal élő gyermekek a hét három napját „saját többségi” óvodájukban töltik, de a hét első két napján strukturált szobában történik a kiscsoportos fejlesztésük. A program reggel nyolc órától fél tizenkettőig tart, ezért a gyermeket nevelő családoknak kell megoldaniuk a gyermek szállítását, és gondoskodniuk kell a tízóráról is.

A foglalkozások felépítésénél fő szempont volt az autizmus három sérült területének fejlesztése, ugyanakkor fejlesztési terveink részét képezi az óvoda nevelési programja, és a szakértői bizottság javaslata a fejlesztési területekre.

Szintén nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a szülőket segítsük a megfelelő iskolaválasztásban, és erre a gyermeket is felkészítsük iskolalátogatással, a leendő tanárral való kapcsolatfelvétellel, illetve az un. „suliváró füzet” elkészítésével. Mivel mindkét nap során a napirend részét képezi 2-3 csoportos foglalkozás, így lehetőségünk nyílik arra, hogy megfigyeljük, mik azok a módszerek és eszközök, amelyek az adott gyermek szempontjából lényegesek a frontális oktatás során. Ennek

figyelembevételével történik az adott oktatási intézmény kiválasztása. Módszerünket „tükör”-nek neveztük el.

A foglalkozások a következőképpen zajlanak. Hétfőnként a köszönés után a saját élmény-megosztáson alapuló *napló* megbeszélése történik. Hangsúlyoznom kell a szülők együttműködését, hisz a napló elkészítését ők végzik otthon. Előzetes tájékoztatás után nagyon hamar ráéreztek arra, hogy a gyermeknek fontos eseményt válasszák ki a hétvégéből, s ezt egy füzetben a gyermek számára könnyen felidézhetővé tegyék a képekkel. Ezen a napon csoportbontással frontális irányítás mellett *tanulás* és ének-zene foglalkozásokon is részt vesznek a gyerekek. Tanulási helyzetben gyakoroljuk az iskolához szükséges ismeretek és készségek elsajátítását (testséma, téri irányok, viszonyfogalmak, közvetlen környezet stb.), illetve a fejlesztésre kijelölt területeknek nagyobb hangsúlyt. A természet ilyenkor „igazi iskolásosra” rendezzük be, azzal a különbséggel, hogy mindenki egyedül ül a padjában.

Az *énekeket* foglalkozásokon a hangszerhasználat és a kotta olvasása is Ulwila-módszerrel történik.

A fennmaradó időben *tízórai* és (irányított és kötetlen) *játéktevékenységekkel* egészül ki a napi program. Étkezési helyzetben fontosnak tartjuk a lehető legnagyobb önállóság elérését nemcsak magában az étkezésben, de az ehhez szükséges előkészületekben és elpakolásban, illetve fogmosásban. Ha szükséges, próbáljuk őket rávenni a változatos étkezésre.

A legtöbb szakértői papír kijelölt fejlesztési területként kezeli a játéktevékenység bővítését. Nálunk a kiscsoportban lehetőség van újabb és újabb játékok megtanítására, s a társakkal való játék erősítésére. Bízunk benne, hogy az itt kialakított játékok a hét többi napján, a többségi óvodákban is megjelennek a gyermekek tevékenységi körében.

A következő napon a köszönésre, a szociális kapcsolatok és kommunikációfejlesztő foglalkozásra, a *babzsákra* kerül sor. Maga a foglalkozás a tevékenység során használt eszközről kapta a nevét. A gyermek onnan tudja, mikor kell neki válaszolni a feltett kérdésre, illetve figyelni az utasításra, hogy a babzsákot csak ekkor kapja meg a pedagógustól vagy társától. Jellemzően három feladattípus elvégzése történik kb. 35-40 perc alatt.

Ezen a napon kerül sor a kommunikációs készség és a figyelem fejlesztésére is szolgáló

mesére és / vagy történetkövetésre. Egyszerű, képpel illusztrált rövid mese felolvasása, majd megbeszélése történik ilyenkor (Boribon mesék, Vidám mesék, Kippkopp mesék stb.). Történetkövetésnél egy eseménysor képei kerülnek kiosztásra a gyerekek között, amit először be kell mutatniuk, majd a képeket sorba kell rendezni egy történet (Schubi kártyacsomag).

A nap végén szintén csoportbontással *kézimunka*, illetve az önálló munka/feladatvégzést szolgáló un. *kódos munka* kerül sorra. Kézimunkánál vagy a meséhez, vagy az adott évszakhoz, ünnephez kapcsolódó képet készítenek. Próbáljuk minél több anyaggal megismertetni a gyerekeket.

Munkánk része kell, hogy legyen a szülőkel való együttműködés, a megfelelő tájékoztatás, illetve az óvónőkkel való konzultáció. Mivel a szülők hozzák-viszik a gyerekeket, velük könnyen ki tudtuk építeni a jó kapcsolatot. Maga a tény is jelzi részükről a feltétlen együttműködést, hogy sokszor a napirendjüket kellett átszervezni ahhoz, hogy csoportunkba hozzák a gyerekeket. Szintén a jó kapcsolatot szolgálják a félévente a szülőknek tartott nyílt óráink, és az ugyanilyen rendszeres – de szükség szerint gyakoribb – fogadóórák.

Az idei évben próbáljuk szorosabbra fűzni a kapcsolatot a fogadó óvodákkal. Negyedévente végiglátogatjuk az általunk ellátott gyermeket „saját” óvodájukban. Ezen alkalmakkor lehetőségünk nyílik megnézni, hogy a nálunk elsajátított készségeket, hogyan tudják alkalmazni a gyakorlatban. Lehetőségünk van egyeztetni az óvónőkkel a fejlesztési terveket, a gyermeknél problémaként felmerülő viselkedéseket. Igény szerint tájékoztató előadást tartunk nevelői értekezleteiken magáról az autizmusról is. Célunk, hogy mindazt a módszert, amit mi használunk a csoportunkban, s ami miatt a gyerekek biztonságban érzik magukat nálunk, adaptáljuk a többségi óvodákban is.

Hogy miért „tükörnek” neveztük el a módszert? Mert nem a saját környezetükben látjuk el a gyermeket, de bizonyos rendszerességgel kimegyünk az óvodákba, így azt is látjuk, miben tudunk segíteni, mennyire eredményes a munkánk. Tehát mint egy tükörben szembesülünk a munkánkkal.

Intézményünk referenciainstítút. A *protetikus környezet kiépítése autizmussal élő gyermekek részére a többségi óvodákban* címmel jó gyakorlatként, módszertani segédanyagként készült kidolgozása. A fenti kísérlet bemutatásáról a *MAGYE* XXXVIII. debreceni konferenciáján hangzott el előadás. Érdeklődni az alábbi email címen lehet: info@rado-gyor.sulinet.hu, vagy telefonon a (06 96) 412 313 számon.

Jelencsics Beáta
gyógypedagógus, témavezető

Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete

ÓVODA A VÁROS SZÉLÉN, AUTISTÁKNAK IS

Jó óvodát találni nehéz, még annak is, akinek a gyermeke nem lóg ki a sorból. Ha pedig a gyermek autista, akkor már gond van. Elkezdődik a keresgélés: melyik hajlandó fogadni a gyermeket, és ha már fogadta, akkor foglalkoznak-e vele, és ha már foglalkoznak vele, akkor... Szóval a helyzet nem éppen reménykeltő.

Találtam egy óvodát, pontosabban az óvoda találta meg az AOSZ-t. Mert ők autista gyerekeket is fölvesznek. Meglátogattam őket. Kint a város szélén, a XXII. kerületben, a Nagytétényi út 67. alatt. Nagy elszánás kell, hogy valaki a város másik részéről idehozza a gyereket.

– Akadnak ilyen elszántak –, mondja *Horváthné Ligeti Kinga*, gyógypedagógus, az intézmény vezetője. – Volt olyan gyerekek, akit a XVI. kerületből, egy másikat Vácról hoztak mindennap – autó nélkül.

A Beszélj Velem alapítványi óvoda több mint tíz éve működik. A hasonló nevű alapítvány létesítette. És ahogy már ez lenni szokott, az alapítványt egy szülő hozta létre, aki úgy gondolta, legyen közkinccs mind az a jó, amit gyermeke egyéni fejlesztésben kapott *dr. Kopp Miklósné* gyógypedagógus-logopédustól – akit a kuratórium elnökének választottak. Így hát lett óvoda, ahol nemcsak a beszédfejlődés zavarával küzdő gyerekekkel foglalkoznak háromtól hétéves korig, hanem a beilleszkedési és magatartászavarokkal küzdőkkel is és az autista gyerekekkel is.

A hatvan óvodásból huszonkettő autista. Van szegregált és integrált csoportjuk – a gyermek állapotához igazítottan. Sok szülő azt szeretné – függetlenül a gyermek állapotától –, hogy azonnal integrált csoportba kerüljön a gyermeke. Eerre mondja Kinga: – Az integrációnak a szegregáció az előszobája. – Most két szegregált csoportjuk van hét-hét gyermekkel, a többiek már a többségi csoportba járnak. Itt nincsenek éles határok a csoportok között. Ha úgy látják, hogy a gyermek további fejlődését az integrált csoport szolgálja, akkor odakerül. A foglalkozások is a gyermekekhez igazodnak. Vannak egyéni, kiscsoportos és nagycsoportos foglalkozások: egyéni beszédindítás, gyógylovaslás, Ayres-, DSGM- és HRG-terápia¹.

Ha a szakértői bizottság beutalójával érkeznek a gyerekek, akkor az alapellátás ingyenes, és ingyenesek benne azok a fejlesztések, terápiák is, amelyek hozzátartoznak az autizmuspe-

¹ Anna Jean Ayres által kidolgozott szenzoros integrációs terápia, mely fejleszti a nagymozgást, a finommotorikát, a szem-kéz koordinációját stb.

• DSGM: Dévény Anna módszerének, hivatalos neve, amiből a betűszó is keletkezett: Dévény Speciális manuális technika – Gimnasztika Módszer
• HRG: Hydroterápiás rehabilitációs gimnasztika. A DSGM és a HGR is bejegyzett, levédett magyar terápiás eljárás.

cifikus fejlesztéshez. A külső terápiák viszont pénzbe kerülnek. Ezek ára kb. 8-15 ezer forintig terjed, attól függően, hogy a szülő milyen terápiás csomagot választ. Fizetni pl. a HRG-terápiáért, a gyógylovaslásért kell. Az alapítvány feladat-ellátási szerződést köt egy-egy agglomerációs önkormányzattal, így az onnan érkező kisgyermek a külső terápiás csomagokat is ingyenesen veszik igénybe. A szülők is aktívak, az óvoda vezetése is erre biztatja őket: sokan szereznek maguknak támogatót a vállalkozói szférából. Két önkormányzat is támogatja a szülőket, mert rájöttek: így olcsóbban jönnek ki: egy-két gyermekért nem kell nekik külön szakembert fizetni a saját óvodájában.

A HRG, az úszás, például Erdén van, ahol egy délelőttön át csak ők vannak az uszodában, családias a légkör. Lovagolni Sós-kútra járnak, ahol hipoterapeuta foglalkozik a gyerekekkel. Amikor arról érdeklődöm, hogy melyik terápia jó az autista gyerekeknek, Kinga elgondolkodik, és azt mondja: pontosan nem tudná megmondani, hiszen van, akinél ez jön be, van akinél az, de az biztos, a lovaslás az nagyon jól tesz nekik. Volt olyan autista gyerekek, akivel a csoportban rengeteg gond volt. Amikor ráült a lóra, mintha kicsérlett volna: minden utasítást végrehajtott – nagyon élvezte. Ez persze később visszahat az óvodai csoporton belüli viselkedésre is: a kezelhetetlen gyermek kezelhetőbb lesz. Egy másik példát is hallok a terápia jótékony hatásáról már *Ágitól*, dr.

Kopp Miklósnétól, aki kicsit később csatlakozott hozzánk. (Foglalkozást tartott az egyik csoportban.) Egy kislány, aki nem akart megszólalni, egy ilyen HRG terápia utána kijött vízből, és elkezdte mondani: bababababa. Megindult a beszéde. Aztán ott van az a kislány, aki ugyan már túl volt az úszáson, de mivel látta, hogy a másik csoport bemegy a vízbe, hát ő is beleugrott úgy ruhástul. Mert úszni jó, és ő még maradt volna.

Nyaranta jóval kevesebb gyerek van az óvodában. Ilyenkor nyári szabaddíós tábort tartanak, rengeteg játékkal, különböző foglalkozásokkal, és kevésbé feszes, kötött programmal. Mennek kirándulni, múzeumba, és semmi gond nincs azzal, hogy az autista gyerekek nem a megszokott óvó névvel, és nem a megszokott csoportban vannak. (Természetesen napirendi kártyát akkor is használnak.) Ki hinné: ők ezt nagyon élvezik, és remekül alkalmazkodnak a megváltozott helyzethez. Igaz, a helyszín ugyanaz, az óvónők és a társak sem ismeretlenek, hiszen mindennap látják egymást, még akkor is, ha nem egy csoportba járnak.

Az óvodába még van felvétel. Az óvoda rendjéről, követelményeiről a www.beszelj-velem.hu oldalon tájékozódhatnak.

Telefonon a (30) 970 5085; (30) 557 4181; 207 3938 számokon érdeklődhetnek, de e-mail is írhatnak: beszov@t-online.hu, drkopp@t-online.hu

Az Észak-alföldi Regionális Hálózatkoordinációs Központ (HKK) kétnapos konferenciát rendezett Debrecenben (február 2–3.) az integráció tárgykörében. A TÁMOP-3.2.2.2 kétéves projekt elnevezése: **Észak-alföldi Komp-háló, minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek.**

Hogy a témára külön kétéves projekt kell, az már látatlanban azt jelenti, hogy nálunk, húsz évvel a változások után, nincs egyetlen hozzáférése mindenkinek a minőségi és a neki megfelelő oktatásra. *Kiss Gabriella*, a HHK vezetője, nyitó előadásában az Észak-alföldi térség integrációjával, iskolaszervezetével, a speciális és a megsegítést igénylő gyerekek ismertetésével kezdte előadását. Azt hiszem az sokkoló volt mindenkinek, hogy mennyire megnőtt tíz év alatt az SNI gyerekek száma, és az is több mint elgondolkodtató, hogy az iskolák 35,7%-a nem vállalja ezen gyerekek oktatását.

Persze a számadatokkal csínján kell bánni, a magyar adatok nem összehasonlíthatók az OECD adataival, mert mások a kritériumok: ott még a szemüveget is fogyatékosként tartják nyilván. Ezt tudva, még elkeserítőbb, hogy mennyivel nagyobb nálunk a fogyatékosok számaránya az össznépesésséghez viszonyítva, mint más nyugat-európai országokban.

A nagy kérdés, hogy hogyan, milyen módszerekkel kell oktatni az SNI és a HHH gyerekeket, akiknek száma évről évre nő. Az Észak-alföldi régióhoz három megye tartozik 1241 iskolával, 350 ezer gyerekkel, akik közül minden ötödik SNI-s. Az, hogy megyénként milyen arányban, és milyen diagnózissal, az több mint érdekes: például Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az intézményekben, diagnózis alapján, egyáltalán nincs autista.

Kiss Gabriella előadásában szólt még az osztálytípusokról, a tanárok képzettségéről, a gyerekekkel való foglalkozások típusairól. Mivel nincs mihez hasonlítani, e számok a laikusnak mit sem érnek. Ráadásul úgy tűnik, évek óta csak szavakban és törvényekben akarjuk az integrációt (inklúziót), mert például az iskoláknak eszközfejlesztésre pályáznunk kell, holott véleményem szerint ilyen eszközöknek minden integrációt elvállaló iskolában államilag biztosítani kellene. Pályázni a hasznos, ám pályázatot (szerintem) a fejlesztéshez nem elengedhetetlenül szükséges eszközökre kellene kiírni.

INKLÚZIÓ ÉS ADAPTÁCIÓ

A konferencián a Nemzeti Egészségforrás Minisztériumának (NEFMI) oktatásért felelős helyettes államtitkára, *dr. Gloviczki Zoltán*, a tárca közoktatással kapcsolatos elképzeléseit ismertette. Kijelentette, hogy a megjelent újsághírekkel ellentétben a tárca nem integrációellenes, sőt. Az integráció – szegregáció ellentétpár helyett jobbnak tartja az *inklúzió* – *adaptáció* fogalom párost: „a társadalom

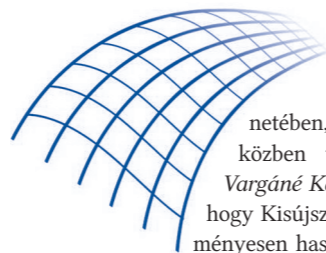
köteles befogadni, a gyerekeknek joguk van arra, hogy erre az elfogadásra felkészítsük őket.” Személyes élményként emlíndta, hogy kezdő tanárként értelmi fogyatékos gyerekek táborában volt. Ez meghatározta pedagógusi szemléletmódját: az *elfogadás* – *befogadás* azóta egyértelmű neki. Bajnak tartja, hogy az integráció – szegregáció fogalom párost nem szakmai értelemben használják, hanem erkölcsi fogalom lett belőle. Pedig: „Vannak olyan gyerekek, akikkel külön foglalkozni kell. Ha ezt mondjuk, akkor nem elkülönítettük (szegregáltuk) őket”, hanem a nekik megfelelő oktatást kapták meg. Rugalmasabban kezelnek az integrációt: ha indokolt, akkor csak részben tanulna a gyermek integrált formában, például a közismereti tárgyakat fejlesztő pedagógussal. Ezért gondolkodnak az iskolakezdés előtti fejlesztő osztályokban. (Sokan vélik azt, hogy az óvodát kellene megerősíteni, sőt, kötelezővé tenni.)

Az új közoktatási törvénnyel kapcsolatban 5-6 ezer oldalnyi javaslatot, észrevételt kaptak, ennek feldolgozása folyamatban van, de már évek dolgoznak szakemberek az új oktatási törvénytervezeten. Ha elkészült vitára bocsátják. A fent említett adaptáció mellett újabb fogalmakkal kell ismerkedünk: 1. kiemelt figyelmet, 2. különleges bánásmódot igénylő gyerekek. Azért van e kategóriákra szükség, hogy minden gyermek a neki szükséges ellátást kapja meg. Különleges bánásmódot igényelnek az SNI gyerekek, a beilleszkedési zavarokkal küzdők és a tehetős gyerekek. Nagyobb hangsúlyt fektetnek a korai fejlesztésre, az óvodai nevelésre. Végezetül azt mondta, hogy szeretnék megfordítani az elmúlt évek rombolását a gyógy-pedagógiában.

Arról nem esett szó (kérdésre pedig nem volt mód), hogy az integrációt vállaló iskolákban, kormányzati pénzből (és nem pályázat útján) megteremtik-e a személyi és tárgyi feltételeket.

BÁBOZÁS AZ ISKOLÁBAN

Érdekes előadást hallottunk a bábozásról, felhasználásáról *a bábterápia hatásai* címmel. Bár az előadó jelezte, hogy ő itt „kakuktkojás”, ennek ellenére hiányoltam (hiányoltuk – ezt többek nevében is írhatom) a fogyatékos gyerekekkel kapcsolatos tapasztalatokat. Pedig az előadó *dr. Papp Gabriella* főiskolai tanár, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógy-pedagógiai Főiskolai Karáról jött, példájában mégsem szerepeltek SNI-s gyerekekkel tartott foglalkozások. Azt már csak az előadás egyik szü-

netében, beszélgetés közben tudtam meg *Vargáné Kerti Anikótól*, hogy Kisújszálláson eredményesen használják a bá-

bozást nemcsak a középsúlyos értelmi fogyatékos gyerekeknek, hanem autista tanulóknál is. (A következő Esőemberben hírt adunk munkájukról.)

A délután workshopok egyikében mód volt arra, hogy a down-szindrómás gyerekek-nél alkalmazott bábterápiáról halljon az érdeklődő *Szigeti Mónika* fejlesztőpedagógus, játékkerapeuta jóvoltából (Bárczi Gusztáv Módszertani Központ, Kaposvár). *Láposi Terka*, a Vojtina Bábszínház Játsszóház (Debrecen) művészeti vezetője hosszú című előadásában *Kerek egy ég alatt, kerek isten fája!* – *Az együttjátás természetessége ott, ahol a gyermekkel való játék létforma, ahol csak együtt tudunk befejezni meséket* magáról a bábozásról, annak a gyerekekre tett hatásáról beszélt.

JÓ GYAKORLATOK

Magam az autizmus szekcióban ültem, ahol *Szilvássy Zsuzsanna*, az AOSZ elnökének előadást hallgattam, melynek első és vég-ső megállapítása az volt, hogy akkor lesz jó az autizmus-ellátás Magyarországon, ha az ugyanolyan sokféle lesz, mint maga az autizmus. Szólt az AOSZ munkájáról, az Autizmus Stratégiáról és arról, hogy milyen jó gyakorlatokat látott külföldön, hiszen az Autizmus Europe alelnökének rálátása van az európai autizmus-ellátásra. Például az olasz „integrált szegregációra”. Olaszországban ugyanis úgy döntöttek az '90-es évek végén, hogy nincs szükség gyógypedagógiai iskolákra, és mindenki a többségi iskolába járt. 2005-ben jöttek rá, hogy ez mégsem jó. Angliából származik az a módszer, amikor a többségi iskolába bekerül egy teljes autista egység, amelynek tagjai csak addig vesznek részt a többségiek óráján, ameddig bírják.

A jó gyakorlatok keretében *Béres Mária* debreceni pedagógus videón mutatta be egy új autista tanuló beilleszkedését osztályába. *Mária Montessori*-módszerrel tanít, és ezt ötvözi az autistáknak oly sokat segítő napi-rendi kártyákkal, és egyéb gyógypedagógia módszerekkel – eredményesen. A sikoltozó, rohángáló kislány ma már részt vesz az órákon, elfogadja a többieket, és mosolyog. Sajnos minden érdekes és izgalmas előadás-on, workshopon jelen sorok írója nem tudott ott lenni, hiszen délutánonként két helyszínen zajlott a konferencia. A rendezők azt ígérték, hogy honlapjukra minden előadás fölkerül, lapzártánkkor még nem találtam fenn az előadásokat.

F. Á.

Az Autisták Országos Szövetsége, 2010. szeptemberében, szemléletformáló program sorozatot indított „Utazás az autizmus körül” címmel. Ennek során a felkészült animátorok rendhagyó osztályfőnöki órákon igyekeznek helytálló ismereteket átadni az autizmus spektrumzavarról, illetve elősegíteni az autizmussal élő emberek elfogadását.

A programot az a felismerés szülte, hogy jóllehet, a legújabb statisztikák szerint már átlagosan a lakosság 1%-a él autizmussal, az emberek többsége még mindig kevés tényszerű információval rendelkezik az autizmusról, sok tévhit él a köztudatban, és akinek nincs a környezetében autista személy, az szinte semmit nem tud arról, hogyan segíthetné őket a hétköznapokban.

FELKÉSZÍTŐ TRÉNING

Az program első felvonása az AOSZ-irodában 2010 szeptemberében megrendezett kétnapos felkészítő tréning volt a 10 leendő animátor, *Falvai Rita* tréner, illetve *Vályi Erika* projektvezető részvételével. A tréning nagyon jó hangulatban telt, Nyíregyházától Bajáig az ország számos pontjáról érkeztek résztvevők, és ahogyan az lenni szokott, hamar megtaláltuk a közös hangot. Többen is voltunk, akik pedagógusként, egyszerűsített autista gyereket nevelő szülőként vettünk részt a programban. De olyan is volt, aki munkája révén foglalkozik autista emberekkel, illetve autista gyermeket nevel, és emellett egyesületi munka keretében igyekszik segíteni autista embertársaink boldogulását.

Jómagam sokat gondolkodom azon, hogy milyen lehet „neurotipikus” gyermeknek az autizmussal élő testvére, ezért külön nagy öröm volt számomra, hogy hárman is voltak köztünk, akik testvérük révén kerültek kapcsolatba az autizmussal.

A tréning során *Falvai Ritának* köszönhetően, a szupervíziós módszereket segítségül hívva, először önismereti játékokon keresztül igyekeztünk megismerni egymást, vagyis azokat, akikkel a jövőben együtt fogunk dolgozni, illetve saját, autizmushoz fűződő viszonyunkat. Ezekon kívül számos jól hasznosítható ötletet, tippet kaptunk azzal kapcsolatban, hogyan lehet izgalmasan, dinamikusán, ugyanakkor jól szervezeten levezényelni egy olyan rendhagyó órát, amelynek célja az ismeretátadás mellett a szemléletformálás. Utóbbi különösen hangsúlyos, hiszen a középiskolás életkor az, amikor még az esetleges elítéletek kialakulása előtt lehet befolyásolni a gondolkodást, megakadályozni a negatív sztereotípiák kialakulását, hogy aztán ezek a fiatalok felnőve jóval elfogadóbb módon viszonyuljanak fogyatékkal élő embertársaikhoz. Gyakorló pedagógusként különösen nagy hasznát vettem ezeknek az ismereteknek, amelyeknek segítségével a hétköznapi munkám során is olykor *tanárból animátor*rá válhatok.

A tréning végére több lehetséges forgatókönyv is összeállt. Ezeknek közös vonása, hogy minimális mértékben tartalmaznak hagyományos frontális előadást, az ismeretek átadása elsősorban játékos, a diákokat szellemileg, lelkileg és sokszor fizikailag is megmozgató formában történik. Emellett ahhoz, hogy az autizmus mibenléte igazán élményszerűvé váljon, mindenképp szükséges valamiféle filmes feldolgozás, jóllehet igen szűkös a bevethető eszköztár, főleg magyar nyelvűen. Alig vártuk, hogy a közösen kidolgozott óraterveket a gyakorlatban is megvalósíthassuk.

ÉRDEKLŐDŐ DIÁKOK

A programban részt vevő animátorok vállalták, hogy a félévben három szemléletformáló órát tartanak. Nekem könnyű dolgom volt, saját iskolámban kapva-kaptak a kollégák a lehetőségen, hogy az osztályfőnöki óra keretén belül a diákok ismereteket szerezzenek az autizmusról, amelyről a hétköznapi emberek többsége ugyan hallott már, de inkább csak futó benyomásai vannak róla. Úgy érzem, a három óra mindegyike remekül sikerült, a diákok érdeklődők és együttműködők voltak, és számomra kissé meglepő módon az autizmussal kapcsolatos tények többségét is ismerték. Talán egy tévhit van, ami szilárdan tartja magát: hogy az autizmus ritka állapot, és mint ilyen, kevesek problémája. A leggyakrabban felmerülő tévhiteket oly módon szembesítettük a tudományosan igazolt tényekkel, hogy néhány vállalkozó kedvű diák kihúzott egy-egy állítást, és azt önállóan igyekezett felrakni a táblán az „Igaz” vagy a „Hamis” felirat alá. A bemutatott filmek is nagy sikert arattak, de a legélményszerűbb és a diákok szerint a legrevelatívabb az volt, amikor közösen érzékeltettük két önként jelentkezővel, milyen lehet az, amikor egy autista ember, sokszor extrém módon érzékeny szenzoros rendszere túlterhelődik. Két diák kiment a teremből, és mikor visszajöttek, két perc erejéig egy ingerekkel teli tálban találták magukat: fények, zajok mindenütt. Mindenkinek megvolt a feladata: volt, aki a villanyt kapcsolgatta, a mobilját csörgette, a lábával dobogott, viharászott stb. Mindeközben a két önkéntest görgős széken forgatták vagy lökdösték, aközben valaki szöveges matematikai feladatot olvasott fel nekik fennhangon. Az órák végén a diákok szívesen kérdeztek, és egyértelmű volt az igény a folytatásra, sokan jelezték, hogy szívesen vennének részt hasonló alkalmakon.

KÖNYV LESZ BELŐLE

A program első etapjának zárásaképpen decemberben került sor egy újabb találkozóra, melynek célja a tapasztalatok összegzése és a további lehetőségek felvázolása volt. Animátortársaim hozzám hasonlóan pozitív tapasztalatokról számoltak be, a diákok többsége érdeklődő, empátikus, és sokukban megvan a segítő szándék. Egy-egy ilyen szemléletformáló óra nemcsak az autizmussal élők elfogadásában segít, közvetett módon, általában elősegíti a toleranciát, azt, hogy a diákok odafigyeljenek egymásra, és hogy a különbözősége ne kiközösítéssel, hanem a megértés szándékával reagáljanak. Az „Utazás az autizmus körül” c. programról írásos beszámoló és módszertani segédanyag is készül, és a szemléletformáló órák, az AOSZ-nak köszönhetően, 2011. első félévében is folytatódnak.

Számomra több szempontból is öröm volt részt venni ebben a programban. Egyfelől minden olyan alkalom, mint ez a tréning, egyfajta terápia is azok számára, akik szülőként vagy testvérként közvetlenül kapcsolatban állnak az autizmussal. Hiszen itt fél szavakból is megértjük egymást, és egy sor olyan dolog van, amit a „laikus” furcsának, ijesztőnek vagy éppen sajnálatra méltónak érez, mi viszont akkor nevetni is tudunk rajta. Másfelől folyamatosan keresem a módját, hogy szolgálhatnám az autizmus ügyét általában, és ez a program remek alkalom arra, hogy választott hivatásomat az autizmussal élők iránti elkötelezettségemmel ötvözve tehessek egy olyan tájékozottabb és elfogadóbb társadalomért, amelyben autista gyermeknek is esélye lehet egy teljesebb életre.

Kamrás Orsolya

VÁLTOZIK A SZABÁLYOZÁS

A civil szervezetek életében bekövetkező jelentős változásokról beszélt *Latorcai Csaba*, a közigazgatási tárca e területért felelős helyettes államtitkára Zalaegerszegen. *Latorcai Csaba* a Landerhegy Alapítvány és a Társadalmi Egyesülések Zala Megyei Szövetsége szervezésében rendezett fórumon vett részt. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium *egységes civil törvényt készít elő*, a jogszabály a megalakulástól a támogatásokon át a megszűnésig, számos lényeges kérdést rendez. A költségvetési forrásból származó támogatások esetében egységes monitoring rendszert alkalmaznának. Így látni lehet, ha ugyanarra a célra több különböző pályázaton nyert támogatást egy-egy szervezet.

A monitoring rendszer alkalmazásával arra lesz lehetőség, hogy egy adott szervezet egy forrásból, egy célra, komolyabb összegű támogatáshoz jusson, és szélesítsük a nyertes pályázói kört – választa az államtitkár.

A kormány szándékai szerint a civil szervezeteknek újra kell regisztrálniuk magukat a bíróságoknál a második félévben.

(Forrás: www.zalaihirlap.hu)

DIAGNÓZIS UTÁN, KRÍZISHELYZETBEN SEGÍTENEK

Személyes tapasztalatainkat osztjuk meg azokkal, akik ezt kérik. Ez elsősorban nem tűnik soknak, hiszen nem teszünk ígéretet arra, hogy meggyógyítjuk az autista gyermeket, és az ügyintézés sem vállaljuk magunkra. De mivel már egy ideje járjuk az autizmussal élő gyermeket nevelők útját, hasznos tapasztalatok birtokosai vagyunk.

Néhány hónapja elérhető segítség autizmussal élő gyermeket nevelő családok számára a mentorszülői hálózat. Ez a segítségnyújtási forma nem ismeretlen Magyarországon. A Down Egyesület Down-dada szolgálata szintén önkéntes szülőkből áll.

A mentorszülő képzést esetünkben a Szív és Kéz Alapítvány bonyolította a Pszichológiai és Pedagógiai Intézet Közhasznú Alapítvány rendkívül felkészült előadóinak segítségével. A tréning elvégzése nem jelentette a képzőkkel való kapcsolat végét. Háromhavonta esetmegbeszéléseket tartunk, amelyek nagyon hasznosak. Itt beszéljük meg, hogy ki milyen esettel találkozott, illetve ha valamegyünk megreked egy adott helyzettel kapcsolatban, próbálunk egymásnak segíteni. Természetesen a hozzánk forduló szülőkkel és családjukkal kapcsolatos tényeket és adatokat titokban tartjuk. E nélkül nem számíthatnánk a segítséget kérők bizalmára.

És, hogy tulajdonképpen kik a mentorok? Tizenhat szülő vett részt az első képzésen az ország minden tájáról, sőt mindannyiunk nagy öröme a határon túlról, Csíkszeredából is érkezett jelentkező. Amiben hasonlítunk az az, hogy valamennyien autizmussal élő gyermeket nevelünk. Személyes tapasztalatainkat osztjuk meg azokkal, akik ezt kérik. Ez elsősorban nem tűnik soknak, hiszen nem teszünk ígéretet arra, hogy meggyógyítjuk az autista gyermeket, és az ügyintézés sem vállaljuk magunkra. De mivel már egy ideje járjuk az autizmussal élő gyermeket nevelők útját, hasznos tapasztalatok birtokosai vagyunk. Többé-kevésbé megbirkóztunk a külvilág és a család reakcióival, megvívtuk a magunk szemlélő szerepét, és elértünk oda, ahol jelenleg vagyunk. El tudjuk mondani, mi az, amit mi hasznosnak találtunk és mi az, amit nem tartunk érdemesnek megpróbálni.

E tények ismeretében a döntés a saját ügyeivel kapcsolatban továbbra is a minket felkereső szülőnél van, de remélem, hogy a mi tapasztalatainkat használva megkönnyíthetjük a dolgát. Feltétlenül pozitívumnak tartom, hogy a mentorszülői segítséget önkéntesként adva várjuk a hozzánk fordulókat. Nem kell hozzánk hosszú várólistára jelentkezni, a lehető leggyorsabban elérhetők vagyunk. A megkeresések száma most még nem nagyon magas. Bár azt gondolom, hogy messze nem mennyiségi kérdés, hogy ki kinek segít, biztatom a szülőket, főleg a friss diagnózissal rendelkezőket, hogy forduljanak hozzánk.

A mentorszülő elérhetőségét és bemutatkozását az AOSZ honlapján is megtalálhatja az érdeklődő, de itt is feltüntetjük. Szerintem praktikus okokból érdemes olyan mentort választani, aki nincs messze, és a mentoráltéhoz hasonló élethelyzetben van.

Kapitány Imola

A MENTORSZÜLŐK CÍMLISTÁJA

NÉV	E-MAIL	TELEFON	RÉGIÓ
Barnáné Sümegi Judit	barbasanya@gmail.com	(06 70) 254 9009	Közép-Magyarország
Bernhardt Krisztina	bernhardtk@freemail.hu	(6 20) 341 2277	Dél-Dunántúl
Buzás Ferencné	buzas68@freemail.hu	(06 30) 929 0779	Nyugat-Dunántúl
Dénes Ákos	akos.denes@gmail.com	(06 30) 351 7234	Közép-Magyarország
Egléné Fekete Zsuzsanna	egle@t-online.hu	(06 30) 951 73931	Dél-Dunántúl
Dr. Filepné Csiszér Ilona	filep.ili@gmail.com	(06 70) 250 8886	Közép-Magyarország
Kapitány Imola	kapitanyimola@gmail.com	(0670)4248688	Közép-Magyarország
Krausz Katalin	krauszkata@gmail.com	(06 20) 482 2169	Észak-Magyarország
Mikus Attiláné	gjllice@caesar.elte.hu	(06 20) 482 1576	Közép-Magyarország
Szernyákné Nyerges Erika	jackikennel@gmail.com	(06 30) 431 0858	Közép-Magyarország
Szöllőssy Ágnes	szollossyagi@t-online.hu	(06 20) 493 6603	Közép-Magyarország
Terék Tamásné	anyika@velvet.hu	(06 30) 541 5594	Közép-Magyarország
Tímár Anikó	timar.aniko74@gmail.com	(06 30) 231 4386	Észak-Alföld
Tóth Zoltánné	veronika.tothne@freemail.hu	(06 30) 821 2280	Dél-Dunántúl
Vass Éva	vass.e@astralnet.ro	(00 40) 744 379017	Csíkszereda, Románia

FOLYTATJA MUNKÁJÁT AZ AUTIZMUS STRATÉGIAI MUNKACSOPORT

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium (jogelődjeként a Szociális és Munkaügyi Minisztérium) és az FSZK között 2009-ben létrejött szerződés alapján, az FSZK feladata lett az Országos Autizmus Stratégiában (továbbiakban: Stratégia) foglaltak szerint az Autizmus Szakmai Műhely létrehozása.

A program középpontjában a Stratégia megvalósításához és működtetéséhez szükséges autizmus-specifikus konszenzusos minőségirányítási keretrendszer kidolgozása volt.

A program folytatásának célja: a Munkacsoport működtetése, mely az Autizmus Intézményfejlesztési Konceptió / Országos Autizmus Stratégia megvalósítását támogató Autizmus Szakmai Műhely irányítását, koordinálását végzi. A program során megvalósuló célok között szerepel az autizmus-specifikus konszenzusos minőségirányítási rendszer követelményrendszerének kialakítása a szülők, családok támogatási rendszerével; az (autista) életút-dokumentációs rendszerrel, majd második szakaszban az egészségügyi ellátással kapcsolatban.

További cél megszerezni a TEACCH TAP vizsgálati eljárás jogdíját, és előkészíteni az Országos Autizmus Stratégia – Autizmus Intézményfejlesztési Konceptió az eddigi tapasztalatok alapján felülvizsgált második verzióját.

A program feladata még a kialakított modellekre épülő közvetlen szolgáltatások kidolgozása, tesztelése, a szolgáltatásfejlesztésen belül a mentorszülő képzése és a szülői távoktatási program részletes kidolgozásának előkészítése.

Az Autizmus Stratégiai Munkacsoport eredményeiről és jelenlegi tevékenységéről részletesebb felvilágosítás kérhető a program menedzserétől, *Giflo Pétertől* a giflo.peter@fszk.hu e-mail címen.

(Forrás: FSZK Hírlévlé)

AZ ISKOLAI INTEGRÁCIÓ LEHETŐSÉGE, ELŐNYEI ÉS KOCKÁZATAI

Ebben a cikkben azt a kérdést igyekszem körbejárni, hogy ideális esetben milyen a jól működő integráció, és milyen kockázatokkal járhat az együttnevelés, amikor a szükséges feltételek hiányoznak. Ahhoz, hogy jól válasszunk iskolát gyermekünknek, fontos átgondolni, hogy mi is az iskoláztatás célja. Általában elmondható, hogy az iskolában eltöltött évek hosszú távú célja minden esetben a felnőttkor megalapozása, és az egyén számára elérhető lehető legjobb életminőség biztosítása. Autizmusdiagnózis esetén e célok eléréséhez nyilvánvalóan szükség van a szociális és kommunikációs készségek, valamint a rugalmas viselkedés és gondolkodás fejlesztésére, függetlenül attól, hogy integrált vagy speciális intézménybe jár a gyermek.

Hazai és nemzetközi tapasztalatok sokasága bizonyítja, hogy az autizmussal élő tanulók esetében az iskolai tananyagban való megfelelő, vagy akár kiváló előrehaladás önmagában legtöbbször nem elegendő a felnőttkori önállóság megalapozásához, ahhoz mindenképpen szükséges az autizmusból fakadó nehézségek kompenzálása is.

Minden család természetes vágya, hogy autizmussal élő gyermeke együtt tanuljon a többiekkel. Az integrált keretek elvileg lehetővé teszik, hogy az autizmussal élő tanuló megtanuljon kortársaival együttműködni, és ugyanazt a tananyagot sajátíthatja el, mint a többiek. Fontos azonban leszögezni, hogy az autizmussal élő gyermekek túlnyomó többsége kevésbé képes a társas helyzetekben spontán, segítség nélkül boldogulni és tanulni, sokan közülük nem figyelik, nem utánozzák kortársaik játékát és más tevékenységeit. Sajnos, önmagában az a tény, hogy egy osztályba járnak a többi gyermekkel, nem jelenti azt, hogy ennek hatására úgy is fognak gondolkodni, viselkedni és kommunikálni, mint társaik. A lehetséges előnyök kiaknázásához megfelelő egyéni fejlesztésre van szükség. A jól működő integráció tehát azt jelenti, hogy az iskola egyszerre képes biztosítani a tananyag elsajátítását és az autizmus-specifikus fejlesztést.

ENNEK SZAKMAI FELTÉTELEI A KÖVETKEZŐK:

- A gyermeket tanító valamennyi szakember rendelkezik autizmus-specifikus módszertani tudással, ideális esetben az iskolában foglalkoztatnak autizmushoz értő szakembert.
- Az iskola minden munkatársa rendelkezik alapvető ismeretekkel az autizmusról.
- Az integráló intézmény folyamatos

kapcsolatban áll egy autizmussal foglalkozó szakmai csoporttal.

- A fizikai környezet jellemzői, az alkalmazott módszerek és programok alkalmazkodnak az adott gyermek speciális szükségleteihez, azokat egyéni felmérés és fejlesztési terv alapján választják ki.

- Az autizmussal élő tanulókat integráló pedagógusok számára biztosított a felkészüléshez szükséges többletidő és egyéb erőforrások (pl. eszközök, szakirodalom), hogy az egyénre szabott feladatokat, eszközöket elkészíthessék.
- Az osztályban, szükség esetén, pedagógiai asszisztens jelenléte biztosított.
- Szükség lehet arra, hogy a befogadó osztály létszáma alacsonyabb legyen az átlagosnál.
- Biztosított a folyamatos kommunikáció és az együttműködés a családdal.
- A tipikus fejlődésű gyermekek, illetve szüleik felkészítése megtörtént, attitűdjük pozitív.
- Biztosított a megtanult dolgok gyakorlati alkalmazása, általánosítása.

A fent leírt ideális helyzet ma még meglehetősen ritka a hazai gyakorlatban. Ennek egyik oka az autizmus sokszínűsége, spektrumjellege és az egyéni megközelítés szükségessége, hiszen sokféle megoldás elérhetővé lenne szükség. Azon kívül, hogy a szakmai feltételeknek teljesülniük kell, fontos, hogy az autizmussal élő gyermek képes legyen a kettős követelményrendszernek megfelelni, tehát egyszerre haladni a tananyagban és fejlődni az autizmusban sérült területeken.

Ezek nagyon nehezen teljesíthető követelmények, ezért a teljes integrációhoz általában arra is szükség van, hogy az autizmussal élő tanuló intelligenciája átlagos vagy átlag feletti legyen, autizmusban való érintettsége és esetleges viselkedésproblémája ne legyen súlyos.

Az integráció azonban nemcsak teljes időben, hanem többféle, rugalmasabb formában is megvalósítható. Működhet például az úgynevezett **fordított integráció**, amikor a tipikus gyermekek látogatják meg az autizmussal élő tanulókat, tervezhető a **szociális integráció** számos formája, amikor nem tanórákon, hanem különféle programokon és közösségi terekben valósul meg az integráció.

Több európai országban működő gyakorlat és Magyarországon is kipróbált modell, amikor a **többségi iskolán belül speciális**

autista csoportot hoznak létre, az egyes tanulók pedig fokozatosan, egyéni teherbírástól kezdve kapcsolódnak be az osztálytermi munkába. Fontos lenne, hogy a fenti példák a gyakorlatban is működjenek, hogy ne csupán két lehetőség közül kelljen választani: teljes szegregáció vagy teljes integráció.

A fokozatosság és a rugalmas konstrukciók működtetése azért is előnyös, mert a kényszerű, a szakmai feltételek megléte nélküli integráció számos **veszéllyel járhat**:

- Az autizmussal élő gyermekek az integráció során egyáltalán nem kapnak sérülés-specifikus fejlesztést.
- A gyermek a kortárscsoportban magányos, kirekesztett, társai bánthatják, kiűsölhetik.
- A tananyagban való megfelelő előrehaladás érdekében a gyermeknek szinte egyáltalán nem jut ideje pihenni, játszani, túlerhelte és frusztrálttá válik. Ez iskolai és otthoni viselkedésproblémákhoz vezet.
- A gyermek valódi megértés nélkül, mechanikusan tanulja meg a tananyagot, de a mindennapi életben nem tudja alkalmazni.

A tervezetlen, a szükséges szakmai feltételek megléte nélküli integrációnál biztosan előnyösebb a speciális csoport, osztály. A speciális csoportok, intézmények mellett szólhat, hogy gyakran olyan erőforrásokkal, eszközökkel és szakértelemmel rendelkeznek, amelyek nem lelhetők fel a hagyományos többségi iskolákban. Ilyen például a magasabb tanár-diák arány, a vizuálisan támogatott oktatáshoz szükséges eszköztár, a jól képzett munkatársak. Gyakran speciális csoport ajánlható, ha az autizmus mellett valamilyen fókuszú értelmi sérülés is jelen van, vagy bár ép intellektusú a gyermek, de az autizmusban súlyosan érintett, és a társas helyzetek túlságosan nagy stresszt jelentenek számára.

Őszi Tamásné, gyógypedagógus
Autizmus Alapítvány

Felhasznált irodalom: Balázs A.–Őszi P.–Prekop Cs.:
Pedagógiai irányelvek; Kapocs Bp. 1996

SZAKÉRTŐINK VÁLASZOLNAK

Az AOSZ a www.esoember.hu oldalán a fenti címmel indult szülősegítő rovat. Az alábbiakban bemutatjuk azokat, akik válaszolnak a kérdésekre, és szerkesztve néhány, többeket is érintő kérdés-feleletet adunk közre. Ha Önnek is van kérdése, írjon szakértőinknek. Minden eddigi kérdés-válasz elérhető a honlapon.

Sajó Eszter, klinikai szakpszichológus

Az Autizmus Alapítvány pszichológusa, az autizmus spektrumzavarok komplex diagnosztikájával foglalkozik. Az autista gyermekek fejlesztésével foglalkozó Nemzetközi Cseperedő Alapítvány egyik alapítója.

Széplaki Mirjam, diplomás ápoló, intenzív terápiás szakképesítéses

A Péterfy Sándor Utcai Kórház ápolási koordinátora, és a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karának megbízott előadójaként az autisták egészségügyi ellátását oktatja. Három gyermeke van, a tizenhét éves Gábor nem beszélő autista.

Dr. Jónás Tünde, jogász

Jogászként végzett az ELTE jogi karán. Szakmai gyakorlatát a „Ne hagyd magad” II. antidiszkriminációs jelzőrendszer gyakornoki programjának keretében az Autisták Országos Szövetségénél töltötte.

Szülői kérdés:

Segítségét kérem egy problémában, amit nem sikerül megoldanunk. Két gyermekünk van: 8 éves iskolás és 5,5 éves autista fiú. Kisebb gyermekemet sokszor zavarja a nagyobb: ahogy beszél, amit csinál. Sokszor menekül előle, inkább a másik szobába megy. Máskor viszont öleli, puszilja, futkároznak együtt. A gond az, hogy a kicsi nem ül be az autóba, ha a nagyobb fiam is jön. Egyszerűen ordít, hogy ne jöjjön a másik. Nem tudunk együtt, négyesben, egy autóban sehova menni. Próbáltuk úgy is, hogy előre ült a nagy, én pedig mellé hátra, de az sem tetszett neki. Mit javasol doktornő, hogy tudnánk végre megoldani ezt a problémát? Válaszát előre is köszönöm!

Sajó Eszter válasza

Minden bizonnyal nagyon megnehezíti a mindennapokat, hogy nem tudnak autóba ülni mindkét fiukkal. Azt gyanítom, hogy kisebbik fiú erőteljes reakciójának a hátterében ugyanaz áll, mint amikor átmegegy a másik szobába: zavarja őt a testvére, és ez, összezárván egy autóban, még erőteljesebben jelentkezik.

Az ilyen esetekben sokat segít a kiszámíthatóság. Fontos lenne kisfiának időben előre jelezni, hogy a nap során lesz olyan helyzet, ami számára nehezen elviselhető. Ebben segíthet a napirend, így már a nap elején láthatja, hogy mikor történik olyan esemény, ami neki nehéz. Emellett azt is lehet jelezni, hogy mikor ki utazik vele az autóban (esetleg lefényképezni az autót, vagy rajzot készíteni róla, és erre felragasztani azoknak a fényképet, akik az előre jelzett utazáskor az autóban lesznek). Ez persze a problémát nem oldja meg, de segíthet a fiának felkészülni.

Talán az is segíthet, ha olyan tevékenységeket terveznek az útra – legyen az bármilyen rövid is –, amelyekkel elterelhetik a figyelt

mét (ebben nem nagyon segíthetnek, mert Önök tudják, mi az, ami a fiukat érdekli. Olyasmire gondolok pl., hogy számolja meg az út során a piros színű autókat, vagy szóljon, hogy mikor kell megállni, mert piros a lámpa stb.).

Mindezeket érdemes lenne sokszor „gyakorolni”, mielőtt „élesben” is kipróbálják: menjenek mindkét fiúval autózni, kezdetben csak nagyon rövid utakra, olyan úti célt választva, ami számára izgalmas, jutalomértékű (pl. ha szereit a sorompókat, akkor egy ilyen hely legyen a cél). Később, amikor már valóban menni kell valahova, akkor lehet a napirendben utána olyan tevékenységet beiktatni, amely élvezetes neki és ezzel motiválni, hogy egy kevésbé kellemes eseményben is részt vegyen.

Fontos lenne, hogy bármilyen eszközt is alkalmaznak, amellyel következetesen kintartsanak, mert csak így van arra esély, hogy az hosszú távon hatékony lesz.

Szülői kérdés:

Hogyan tudnék súlyosan sérült fiamnak segíteni? Legújabb szokása, hogy naponta többször, ahol rájön, akár az utcán is, maszturbál. Ilyenkor nevetgél, elvörösödik az arca. Mit tudnék tenni, hogy leszoktassam róla? Mennyire káros ez? Kb. egyéves szinten van.

Széplaki Mirjam válasza

A szexuális ösztön a génjeinkbe kódolt, leg-erősebb üzenet. Felülírja még a testi épség, sőt az élet védelmét szolgáló ösztönöket is. Erre mind a természetben, mind az emberi életben számos példát látunk, nap mint nap. Ezért a kisfiát a maszturbálásról „leszoktatni” reménytelen vállalkozás. Elfogadható kerek közé szorítani azonban lehetséges.

Mint írja, gyermeke kb. egyéves értelmi szinten áll, ezért a megfelelő kondíció kialakítása hosszabb, nehéz folyamat lesz, erre föl

kell készülnie. Helyszínt kell kijelölni erre a tevékenységre, legalkalmasabb erre a saját szobája, ha ez nincs, akkor a szobán belül a saját, kuckósra kialakított hálóhelye. Ha a készítés jelentkezik, határozottan erre a helyszínre kell irányítani, és ehhez következetesen ragaszkodni kell. Minden más helyszínen pedig tiltani ezt a tevékenységet. Ha lassan is, de meg fogja érteni, és elfogadja ezt a szabályt. Az időt szabályozni (pl. hogy csak este szabad), vagy az időtartamot korlátozni nem célszerű.

Én úgy vélekedem, hogy a súlyosan fogyatékos embernek is joga van a „magánéletéhez” a saját szintjén. Ez a gondolat talán Önnek is segít a probléma megoldása közben, ugyanúgy, mint nekem, annak idején.

Szülői kérdés:

Tízéves, aspergeres fiam után kb. öt éve kapok emelt családi pótlékot. Az idén tavasszal a MÁK-nál csodálkozva kérdezte az ügyintéző, hogy én nem kapok gyest? – mert az is jár a gyerek tízéves koráig. Boldogan megkértem, meg is kaptam, csak közben elkeserített a gondolat, hogy ha ezt a MÁK öt évvel ezelőtt mondja, akkor 1,7 millió forint, alanyi jogon járó támogatásban részesültem volna. Úgy gondoltam, megpróbálok utólag kijárni a pénzt. A MÁK passzolta a felelőséget, odáig jutottam, hogy a védőnőnek kellett volna minket tájékoztatni a betegség miatti gyest igényelhetőségéről. A Delejtben állapították meg a problémát, a MÁK a másik kezével adta az emelt családi pótlékot, de ezek a szervek nem felelősek a tájékoztatás elmulasztásáért?

Dr. Jónás Tünde válasza

A családtámogatási ellátásokról [így a családi pótlékról és a gyermekgondozási segélyről (gyes) is] a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cstv.) rendelkezik. A Cstv. 20. § (1) bekezdés c) pontja alapján tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek esetén valóban a gyermek 10. életévének betöltéséig jogosult a szülő a gyestre.

A családtámogatási ellátások igényléséről a Cstv. 34–40.§-ai rendelkeznek. A 37.§ (1) bekezdése szerint *Az ellátás a kérelem benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtás időpontjában a jogosultsági feltételek fennállnak. Az ellátást a kérelem késedelmes benyújtása esetén, visszamenőleg legfeljebb két hónapra, a kérelem benyújtásának napját megelőző második hónap első napjától kell megállapítani, ha a jogosultsági feltételek ettől az időponttól kezdve fennállnak.*

Bővebb információt a Magyar Államkincstár honlapján talál:

<http://www.allamkincstar.gov.hu>, a hivatkozott jogszabályok teljes szövege itt érhető el: <http://www.magyarorszag.hu>.

BOLT A BÖSZÖRMÉNYI ÚTON

A Napsugár '67 alapítvány üzletet nyitott Budapesten, a XII. kerületi Böszörményi út 19/C. szám alatt. Az üzletben a Majorháló autistái által készített ajándéktárgyakat lehet megvásárolni. Az alapítványt Ébner Gyuláné 12 éve vezeti. Férjével, Ébner Gyulával és a Gyöngyös környéki családokkal közösen dolgoznak azért, hogy az autizmus ügye egyről a kettőre jusson. Olvasóink jól ismerik őket, különösen Ébner Gyula tevékenységét, hiszen a Gyöngyösi Autista Segítő Központ és a karácsondi Boróka Majorság ötlete, majd megvalósítása az ő nevéhez fűződik.

Egy hétfői napon megyek boltnézőbe. Rossz nap, régi kereskedők szerint hétfőn pang az üzlet, viszont beszélgetésre kiváló alkalom. Veszeli András fogad a csöndes, ám de barátságos boltban. 41 éves, megváltozott munkaképességű, ami egy baleset következménye. Végignézzük együtt a bolti kínálatot: kerámiák, házi szöttek, kötények, hímzések a Napsugár '67 Alapítványtól (Gyöngyöspata); nemezvirágok az Angyalligetből (balmazújvárosi lakóotthon); rongyszőnyegek, párnák Vésztőről (Vésztői Sérült Gyermekekért Egyesület); kerámia ékszerek, képek Mindszentpusztáról (Mit Tehetnék Érted? Alapítvány lakóotthona); gyertyák és illatgyertyák a Szimbiózis Alapítványtól, Miskolcra, a XII. kerületi fejlesztő napközi otthon képei, hogy csak néhányat soroljak föl a kínálatból. András előkegyen átrendezi a kínálatot, hogy fényképezni tudjak.

Hogy aztán hogyan lehet megélni, és hogyan lehet fenntartani egy ilyen boltot, azt már Ébner Gyulától tudom meg. Először is: nehezen. Másodsor: támogatókkal. Mert az úgy volt, hogy boltot már régóta szerettek volna, csak ép nem volt hol. Két magánszemély és egy önkormányzat kellett hozzá, hogy a bolt meglegyen, majd további támo-

gatók, hogy üzemeltetni is lehessen a magánszemélyek: Vásárhelyi Tamás villamosmérnök és felesége. Ők vittek itt egy villámossági üzletet, a helyiséget az önkormányzattól bérelték. (A jótékonyság nem áll messze a családtól, mert Vásárhelyi Tamás a Dévai Szent Ferenc Alapítvány kuratóriumi elnöke). A XII. kerületi önkormányzat pedig jelképes bérleti díj fejében engedélyezte az autistákat segítő, nonprofit bolt megnyitását. Ahhoz, hogy alkalmazottak is legyenek, szintén segítség kellett: A Fogyatékosok Esélye Közalapítvány (FSZK) munkahely-megtartó támogatási pályázatából van a szintén itt dolgozó autista fiatalember bére, Veszeli András pedig a Nem Adom Fel Alapítvány közvetítésében önkéntesként van itt.

Neve nincs még a boltban. A portálon nagy molinó hirdeti: Megnyitottunk. Ajándékbolt. Az utca csöndes, mintha egy kisvárosban lennénk. Ez nem a körút nyüzsgése. Ébner Gyula tudja, hogy nem elég egy lábön állniuk. Már vizitált a környék boltosainál, érdeklődött az üzletmenetről (közvetlenül mellettük van egy biobolt, táplálékkiegészítővel, kerámiákkal). Kapaszkodni kell a megmaradásért, és bővíteni kell az üzlet profilját. Gyula elmeséli, hogy mi ez a más, de abban maradunk, egyelőre nem írok róla. Még csak körvonalazódik a terv, még a gyakorlati lépések hátra vannak, meg aztán nem jó az, ha más is tudomást szerez róla, hátha ő előbb megcsinálja.

Aztán beszélgetünk az alapítvány Gyöngyöspatahoz kapcsolódó munkájáról: az autista családi pihenő házról (Emmaus Ház), a szociális foglalkoztatásról (az ő munkáik láthatók a boltban), a szociális sütődéről, a tervezett lakóotthonról, és a még csak kisléptékben meglévő biomajorságról, amelynek termékeit szombatoként a pesthidegkúti Klebelsberg Kulturkúria udvarán és a MOM parkban lévő biopiacokon árulják. (A piacokat a Biokontroll felügyeli, amely ellenőrzi a Napsugár '67 Alapítvány öko gazdaságát is.) Termékeik feldolgozásnál azokat az előírásokat kell teljesíteniük, mintha gyárszerűen működnének. Nem vonatkoznak az alapítvány majorságára a kistermelőkre vonatkozó könnyítések, falusi vendéglátást sem csinálhatnak még azoknak sem, akik az Emmaus Házban

szálltak meg (vendégasztal). Az autista majorságokban az autisták családszerű közösségei nem számítanak családi gazdálkodóknak, ezért nem kapják meg azokat a kedvezményeket, amelyeket egy falusi kistermelő megkap. Az íreknél, franciáknál bezeg megkapják, nem nehezítik fölöslegesen a megélhetésüket. Pedig nálunk is az a cél, hogy minél kevésbé függjenek a fogyatékos emberek és a nekik kialakított lakóotthonok, szolgáltatási fajták az állami normatívától. Búcsúzóul megkérdelem: mennyi időt szánnak a bolt „bejártására”. Gyula tűnődik: „Minden szakember tudja, hogy az első évben nem lehet számítani semmi jóra. Azt túl kell élni. Talán, ha az autista szülők híret vinnék a boltban, és vásárlásaikkal is segítenék a majorságok lakóit, könnyebben menne...” Segítsünk nekik!

Az első év visszaszámlálása elkezdődött.

Ferenczy Ágnes

ANGLIA: EGY FOGYATÉKOS GYEREKET NEVELŐ ANYA PANASZA

Azok a családok, amelyek fogyatékos (értelmi vagy mozgássérült, autista stb.) gyerekeket nevelnek, nem csak Magyarországon küszködnek a mindennapi túlélésért. Az alábbi írást a Guardian c. brit napilap két, január végén megjelent cikke alapján közöljük.

A szociális ellátórendszere miatt gyakran példaként emlegetett Angliában, az alig egy éve megválasztott konzervatív miniszterelnököt, David Cameront kemény kritika érte, a megszorítások miatt egyre lehetetlenebb helyzetben élő családok helyzete miatt. A hírek bejárták az európai sajtót: egy súlyosan fogyatékos kislányt nevelő anya személyesen a miniszterelnök szavahihetőségét kérte számon, és bejelentette, a kormány segítségének elapadása miatt intézetbe kényszerül adni kislányát. David Cameron miniszterelnök állítása szerint azonban nincs összefüggés az angliai önkormányzatokat is érintő megszorítások és a konkrét ügy között.

Mi történt? Egy súlyosan fogyatékos gyereket nevelő anya a kétségbeesett panasszal fordult a kormányhoz, hogyha nem kap segítséget, kénytelen lesz kislányát intézeti gondoskodásba adni, egyben kérte a szociális hatóságot, hogy segítsen megfelelő intézeti ellátást találni gyermekének. Ugyanakkor az ügy nem egyedi: az első hír nyomán, az említett édesanyján kívül, érintett szülők tucatjai küldtek hasonló történettel levelet vagy e-mailt.

„Kislányom, *Clementine* hatéves, gyönyörű kislány, aki szülési agyi sérülés következtében csaknem teljesen mozgásképtelen. Habár mind otthon, mind környezetemmel igyekszem megérteni, milyen pozitív hatása is van annak családunkra, hogy Clemmie velünk van, őszintén meg kell mondanom, hogy rendkívül nehéz is ez számunkra, állandó küszködés. Heti négyórányi átmeneti- és krízisellátásra voltunk jogosultak, de ezért is sokáig kellett küzdenünk. De az az egy-két órányi segítség szinte semmi ahhoz képest, amilyen terheket nekünk magunknak kell elvinni” – panasolta *Rebecca Elliot*.

Az ügy kirobantója *Riven Vincent*, hatéves kislánya a súlyosan mozgás- és halmozottan sérült *Celyn*. Riven Vincent azután döntött

úgy, hogy nem képes tovább vállalni a gyerek ellátásához szükséges terheket, miután január végén levelet kapott az önkormányzat szociális osztályától, miszerint nem kaphat a kért heti óraszámában segítséget a kislány ellátásához.

A történet azért is vált híressé, mert a Vincent családot David Cameron – akkor miniszterelnök-jelölt – tavalyi kampánya során személyesen látogatta meg, és azt az ígéretet tette, hogy megválasztása esetén semmiképpen nem hoz olyan döntéseket, amelyek nehezítenék a családok helyzetét.

A fogyatékos embereket képviselő angliai civil szervezetek szerint a családok helyzete már eleve nehéz volt, most azonban a helyzet további romlásával számolnak. Az előző kormány által elindított egyik program révén ugyan elkezdődött némi javulás, ám az erre szóló források elapadtak, és a segítő szolgáltatások finanszírozására idén áprilistól nem lesz pénz. További probléma, hogy a brit kormány a fogyatékos gyereket nevelő családok segítésére, 2011-től úgy ad pénzt az angliai önkormányzatoknak, hogy azt nem köti feladathoz, tehát elvben az önkormányzat nyugodtan másra is költheti az eredeti cél helyett. Először Riven Vincent mindössze azt szeretne volna, ha a heti hatórányi átmeneti vagy krízisellátást, amire jogosult volt (ilyenkor szakemberek, segítők vagy helyettes szülők vigyáznak a fogyatékos gyermekre), felemelték volna, ám közölték vele, hogy „nincs rá keret”. Az édesanya internetes üzenetében hangsúlyozta: „a kormány által átmeneti és krízisellátásra elkülönített pénz nem elég, és ami még rosszabb, nem is feladathoz kötötten kapják az önkormányzatok. Így az amúgy is pénzügyi gondokkal küzdő helyhatóságokat semmi sem köti meg, hogy másra fordítsák az összeget.” Hozzátette: „Egyáltalán nem szeretném a lányomat intézetbe adni. Mi szeretnénk fölnevelni, az egyetlen, amit kérek, az mindössze egy kicsit több segítség. E nélkül egyszerűen képtelenek vagyunk már tovább folytatni ezt, és ezzel sok más család is így van. Felőröndünk.”

Az angol és a nemzetközi sajtóvisszhang azért is volt erős, mert a miniszterelnök személyesen tett ígéretet Riven Vincentnek, az eset azonban messze nem egyedi. A hasonló gondokkal küzdő szülők és családok támogató levelei és üzenetei ráirányították a figyelmet arra, hogy a probléma sok családot érint. Ugyanakkor megoldás nem mutatkozik.

Az önkormányzattal szerződésben álló szoci-

ális szolgáltató a következőket mondta: „Az önkormányzat csak márciusig, három hónapra kötött velünk szerződést, hogy azután mi lesz, senki sem tudja. Így nem látunk mi sem távolabb.” Az egyik legnagyobb angliai civil szervezet, a Scope vezetője hozzátette: „A fogyatékos gyerekeket nevelő családok már így is szinte csak az állam által fenntartott szociális szolgáltatásokra tudnak támaszkodni. A kormány által végrehajtott 28%-os költségvetés valószínűleg csak a kezdet. A kormány valószínűleg nem képes megérteni, hogy milyen nehézségekkel és költségekkel jár a fogyatékos, mert ha értenék, nem hoznának ilyen döntéseket.”

Az ügy nagy port kavart, de megoldás nem mutatkozik. Az illetékes gloucestershire-i önkormányzat is csak ezt mondta a sajtónak: „legjobb tudásuk szerint igyekeznek megoldani a helyzetet”. A miniszterelnök, David Cameron azért is volt nagy reményesség a fogyatékos gyereket nevelő családoknak, mert Cameron maga is érintett volt: egyik fia, *Ivan* súlyos mozgás- és értelmi fogyatékossgal élt; hatéves korában, 2009-ben halt meg. Cameron korábban azt nyilatkozta: „Minden együttérzésem azoké a családoké, akik fogyatékos családtagnak látnak el, főleg akkor, ha négyvégtag-bénelűt gyerekről van szó mint Riven esetében, ápolásuk 24 órás felügyelettel és állandó készenléttel jár. Nekem magamnak is van ebben tapasztalatom, és tudom, mit jelent ez.” Cameron nemrégiben, azt ígérte: „Meg fogom vizsgálni az ügyet.”

Petri Gábor

Bár a címben az Anglia szó áll, nyugodtan kicserélhetnénk Magyarországra. Az állami támogatások csökkennek, a terhek nálunk is nőttek/nőnek. Kevés a kimondottan autista embereknek épült lakóotthon, és ez a kevés is a túléléséért küzd. Azzal párhuzamosan, ahogyan csökkent a lakók utáni normatív támogatás, emelkedtek a térítési díjak. De egy ponton túl már nem lehet emelni, mert nincs, ki megfizesse. Állítólag több lakóotthon tervezi, hogy bezár. Azok a lakóotthonok tervezik ezt, amelyek súlyos állami pénzekből és nem kevés szülői erőfeszítéssel épültek. El tudja akkor helyezni a kormány az ott lakó gyerekeket? Van rá terv, rövid és hosszú távú, hogy mit kell ilyenkor tenni? Kéi lesz a lakóotthon? Netán panzió vagy tehetős idősök otthona lesz?

– a szerkesztőség –

MARSLAKÓ A JÁTSZÓTÉREN – BEVEZETŐ

Előző számunkban már közöltünk egy részletet Clare Sainsbury: *Marslakó a játszótéren* c. könyvéből. A GeoBook és az AOSZ közös kiadásában hamarosan megjelenő könyvből most Tony Attwood bevezetőjét olvashatják.

A *Marslakó a játszótéren* az a könyv, amelyből pontos képet kaphatunk arról: milyen tapasztalatai vannak, mit érez, és hogyan gondolkodik egy Asperger-szindrómával élő diák. A könyv nagyszerű, az én példányom tele van bejelölt sorokkal szinte minden oldalon. Tanároknak kötelező olvasmány lehetne, de szülők és Asperger-szindrómával élő felnőttek is értékes dolgokat találhatnak benne.

A leírások nem minden esetben Clare-től származnak, hanem összesen 25 érintett személy visszaemlékezéseit olvashatjuk, sőt, Clare az autizmus spektrumzavar elméleti modelljeire is

hivatkozik. Ezek az egyébként száraz elméleti hivatkozások olyankor válnak izgalmassá, amikor Clare leírja, hogyan befolyásolja az Asperger-szindróma a gyerek iskolai mindennapjait. A diagnosztikus terminusainak magyarázatával indít, kiemelve, hogyan jelennek meg a diagnosztikusban a képességek és a fogyatékoságok. Tanároknak az Asperger-szindróma megértésekor az az egyik legnehezebb feladat, hogy nehéz összefüggést találni a sérült és a kiválóan működő területek között, ezért is láthatók gyakran év végi bizonyítványokban egyrészt kiváló teljesítményt, másrészt bukást jelentő érdemjegyek egyszerre.

ÚJJÁSZÜLETÉS ANYAHANGRA ÉS MOZART ZENÉRE

Érdekes könyvet olvasok. Egy újfajta terápia, amelyet nálunk még nem ismernek, és nem tudom, hogy a világ hány országában alkalmazzák. Gyengéd módszer arra, hogy a születés előtt, körül és utána elszünetelt gyermeki sérüléseket, bántásokat, a megromlott anya-gyerek kapcsolatot helyreállítsa.

Anna-Marie Vermuelen-Saurel: *Az Aquamater elmélet – Anyától anyáig ... vízemlékezet* c. könyvét a Folpress Kiadó jelentette meg. Ebben az esetben nem a kiadó a lényeges, hanem az, hogy ki talált rá a könyvre, és ki volt az, aki lefordította. Az Egenlő Esélyekért Alapítvány vezetője: *Szekeres Erzsébet*. A kötet sajtótájékoztatóján azt mondta, hogy egy kanadai barátja hívta föl a figyelmét több mint tíz évvel ezelőtt a módszerre. Később megismerkedett Anne-Marie-vel, megnézte az aquamater, és úgy gondolta, hogy erre a módszerre szükség van itthon is, és azokon az embereken is segíthet, akik a csömöri lakóotthonban élnek. A kabin formájában az anyaméhre hasonlít, víz folyik a falakon, medence van benne. E térben történik a terápia. Ennek során újra lehet élni a magzati életet (az anya szorongása, hangulata befolyásolja a magzat életminőségét) a szülést, születést – miközben különböző hangfrekvencián Mozart zenét és az anya hangját hallgatja a gyermek. Eközben oldódnak a lelki görcsök, felszínre kerülnek a tudatalattiban lévő fájdalmak, sérelmek, és a kabinban, illetve a mellette lévő babaszobában, az anyával eltöltött közös gyengéd együttlétek normalizálják kettőjük kapcsolatát. A gyermek magatartászavarái és egyéb szomatizált (testi) betegségei meggyógyulnak. Más terápiákat is alkalmaznak, attól függően, kinek mire van szüksége, hiszen részletes anamnézist vesznek föl, és az egész családot elemzik ilyenkor.

Nemcsak az újszülöttekre vagy a kisgyermekre érvényes a módszer. Nem, az aquakabin (vagy anyakabin) az idősebbeknek is segít, még akkor is, ha a szülő nem él, vagy nem ismert (ilyenkor egy munkatárs helyettesíti az anyát).

Erzsébet, aki a Csömör határában álló lakóotthon-együttest létrehozta a fogyatékossgal élő embereknek, hisz abban, hogy nekik is segítene a módszer, hiszen Anne-Marie legidősebb páciense 70 éves volt. Meggyőződése, hogy az autizmussal élő személyeknek is sok segítséget adhat, sőt, elsősorban rájuk gondolva fordította le a könyvet, és előbb vagy utóbb itthon is megépít egy ilyen aquakabin, és Anne-Marie kiképzéssel hozza a szakembereket.

A rokonszenves széri jelen volt a sajtótájékoztatót, és azt mondta, a legfontosabb a terapeuták kiválasztása, és azért nem terjedt még el, mert időigényes és drága terápiának tartják.

Dr. Thomas Verny torontói pszichoanalitikus ezt írta a módszerről: Az „Aquamater” egyedülálló non-verbális kezelési módszer a pszichológiai problémákkal küzdő gyermekeknek, mely véleményem szerint hatalmas előrelépést jelent a hagyományos terápiás módszerekkel szemben.

(*Anna-Marie Vermuelen-Saurel*: *Az Aquamater elmélet – Anyától anyáig ... vízemlékezet*; Folpress Kiadó, 2011; 2200 Ft.)

F. Á.

Mindennek oka az Asperger-szindrómával járó nem mindennapi képességprofil.

A profilokról szóló kutatások szerint gyakori a magas szintű tárgyi és lexikai tudás, és a legmagasabb részeredményeket, rendszerint szókinccset, általános tudást, valamint a verbális problémamegoldást mérő feladatok során érik el. Az Asperger-szindrómával élő gyermekek gazdag szókinccse, az adatok, nevek tárolásában kiváló memóriájuk, műveltségi versenyeken sikeressé tehetik őket. Legrosszabbul az olyan feladatokban teljesítenek, ahol szükség van a tudás mentális manipulációjára (amilyenek pl. „az egyszerre párhuzamosan megoldandó feladatok”), ami a gyerekeket könnyen megzavarja, eltereli, vagy ahol akadályt jelent a tökéletességhez való nagyfokú ragaszkodás.

Clare-nek igaza van, amikor megállapítja, hogy a gyerekek fejében sokféle kép élhet arról, vajon miért is fontos számukra az iskola, és hogy a felnőttek sokszor figyelmen kívül hagyják ezt. A „tipikus” gyerekek szeretik az iskola közösségi oldalát is, szeretnek barátokkal találkozni, vagy barátokat szerezni, és különösen szeretik a tanórák közti szüneteket. Az Asperger-szindrómával élő gyerekeknek azonban komoly nehézségeik vannak az iskolai közösségi élettel, főleg ha a barátkozásról beszélünk. Azzal is tisztában vannak, hogy mások, mint kortársaik, ráadásul sokkal kevésbé tudják kezelni, ha kinevetik, bántják vagy visszautasítják őket. A közösségi élet számukra sokkal inkább egy kimerítő intellektuális feladat, mintsem magától értetődő tevékenység.

Az iskolába járás mindennapi célja az, hogy tudást szerezzünk, ám az átlagos tanórák az Asperger-szindrómával élő gyerekek számára nem nyújtanak ehhez megfelelő kognitív, szenzoros vagy érzelmi környezetet. Így aztán az sem meglepő, ha sokan közülük nem szívesen járnak iskolába. Azzal, hogy Clare leírja – és ezáltal a pedagógusok is megérthetik végre – milyen nehézségeket él át egy Asperger-szindrómával élő gyerek az iskolában, és hogy milyen kihívásokkal kell szembenéznie, talán az érintettek számára barátságosabb (aspergerbarátabb) hely lehet sok iskola.

Clare-nek sok, a címkézést, a normalizációt vagy az inklúziót érintő állításával egyetérték. Amikor megkérdem azokat, akik felnőtt korukban szereztek az Asperger-szindrómáról diagnózist, hogy mikor szerették volna megtudni az igazságot, akkor mindig az a válasz: „amilyen korán csak lehetett volna”. A korai diagnózis megelőzhetné volna sok olyan problémát, ami az alacsony önbizalom vagy a félreértettség miatt mind mind képességeikre, mind szándékaikra kihatott. Sőt, a korai diagnózis talán segíthette volna őket a megfelelőbb munkahely kiválasztásában, vagy párkapcsolati döntések meghozatalában is. A tananyag elsajátításában is bátoríthatta volna őket és az iskolai megmérettetésekkel is, így az iskola sokkal kellemesebb élmény lehetett volna – nemcsak számukra, hanem tanáraik számára is.

Petri Gábor fordítása

KÉZENFOGVA-HÍR

Akadálymentes lakáshoz juttatott egy budapesti családot a Kézenfogva Alapítvány. Halmozottan fogyatékos gyermekét egyedül neveli az édesanya. Kilencéves kislánya most már ki tud mozdulni a négy fal között, mert az alapítvány segítségével speciális segédeszközhez jutott, amelyben biztonságosan közlekedhet.

SIKER ÉS KUDARC A MUNKAHELYEN

Amikor befejeztem a tanulmányaimat, 23 éves voltam. Sok helyre jelentkeztem dolgozni. A sok elutasítás után, végre úgy tűnt, sikerül elhelyezkedni. 2009 szeptemberében személyesen jelentkeztem a Kinder öszzeszerakó üzembbe, Fegyverneken, ahol felírták az adataimat, a központtal megbeszéltek telefonon, hogy egy autista lányról van szó. Akkor mindent rendben találtak, nem volt kifogás. Kiadták a papírokat amit ki kellett töltenem, és mindent részletesen elmagyaráztak. Azt mondták, ha készen vannak a papírok, két hét múlva munkába állhatok.

A következő héten felhívtam őket egy papírom ügyében, és ekkor tájékoztattak, hogy nem áll szándékukban felvenni, mert létszámstop van. Ezután bármikor hívtuk őket, azt mondták érdeklődünk később. Amikor ott voltunk, megmutatták nekünk az üzemet, bemutatták a munkafázisokat. A többi ott dolgozó is azt hitte, hogy biztos a felvétel. Még nagyon sokáig próbálkoztam telefonon és személyesen is, mindig elutasítottak. Amikor személyesen elmentem, akkor tudtam meg, hogy az autizmusom miatt. Ekkor kerestem föl a *Ne hagyd magad!* jogászteamjét. Az ő közreműködésükkel 2010 novemberében bejutottam a Kinder-öszzeszerakóba. Boldogságom határtalan volt, amikor megkaptam ezt a lehetőséget, ami nem volt hosszú távú.

2010 novemberében helyezkedtem el a fegyverneki Kinder üzembbe. Első munkanapomon megismerkedtem az üzemvezetővel és a munkatársakkal. A munkatársaim kedvesek voltak hozzám, mindig biztattak, hogy menni fog a kiderberakás. Mikor kistojásokat raktunk az első héten az üzemvezetőtől dicséretet kaptam, később, mikor beindult a szalagmunka, és látta a főnök, hogy nagyon sok valvát¹ kihagyok, ahelyett, hogy ő is bátorított volna, úgy látta, hogy nem fogom bírni a szalagmunkát. Az üzemvezető megtiltotta, hogy meghajtott

papírokat tegyek a valvákba, azt mondta, jobb lenne menet közben meghajtani a papírokat. Mivel a papírhajtás nehézséget okozott nekem, sokáig összehajtott papírral dolgoztam, hogy utolérhessem magam. Később megpróbálkoztam munka közben papírt hajtani, ami sok időt igényelt, így a játékokat nem mindig tudtam berakni. Az egyik munkatársam látta rajtam az igyekezetet. Egyszer megkérdezte a főnök, hogy megy a papírhajtás menet közben, erre a munkatársam azt mondta: ügyesen belejöttem a valvák berakásába – ezt az üzemvezető semmisnek vette.

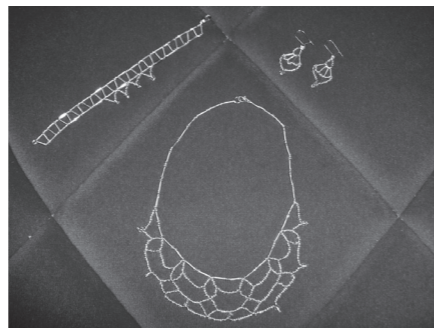
Nem volt fix helyem, mindig helyettesítenem kellett az egyik hiányzó munkatársamat, így nem tudtam rendesen betanulni. Bekövetkezett az a pillanat, amikor segítenem kellett egy nagyon nehéz játék berakásában a másik, hiányzó munkatársamnak. Nekem kellett a papírvi-torlát betennem a másik játék mellé. Kiderült, hogy nem tudok két játékot egyszerre rakni, így az előszerelő műhelybe küldtek. Egy pénteki nap, amikor nem volt bent az üzemvezető, ismét behívtak szalagmunkára. Megígérték, segíteni fognak a papírhajtásban. Így, hogy segítettek nekem a meosok, nem hagytam ki egy valvát sem, és megint megdicsérték a munkahelyemen. Utána való héten, hétfőn tudtam meg a rossz hírt, elbocsátanak. Kedden kellett mennem dolgozni utoljára, aznap aláírtam a felmondási papírt.

Sokáig szomorkodtam és rágtam magam rajta, hogy miért nem sikerült ez a munkahely? Aztán arra gondoltam, semmi értelme szomorkodni. Továbbra is önkénteskedem, fogalmazom az Oriflame-et, és gyöngyészereket készítek. Így hasznosan töltöm az időmet.

Túri Anikó

(A szerző első írását 2010 júniusában közölte az *Esőember*.)

¹ Valva: a tojás fészke, amibe a kiderjátékok kerülnek.

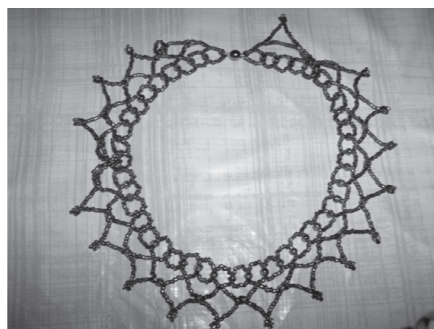

A SZERZŐ ÍRJA MAGÁRÓL

Kisújszállási lakos vagyok, 24 éves. Önkéntes munkát végzek a Karitatív Önkéntesek Egyesületében. Véraldó-meghívót és plakátokat hordok. Ezen kívül szövegszerkesztési feladatokat látok el, például jelenléti ív szerkesztése, rendezvény szervezésében való tevékenység (véradó ünnepség). Az önkéntességen kívül néha vasalni járok egy házhoz, és csoportvezetői tevékenységet végzek az egyik kisújszállási egyesületben. Olyan munkahelyet szeretnék találni magamnak, ahol csapatmunkában dolgozhatom, irodai munkakörben.

Szeretek olvasni, zenét hallgatni és rejtvényt fejteni. Olyan kulturált társaságot szeretnék, amelynek tagjai nem visznek bele hülyeségekbe (alkoholfogyasztás, drog, dohányzás). Szeretek a kirándulásokat és a nyaralásokat. Érdekel még a színház és a mozi.

Olyan kortárs autista személyt keresek, aki hasonló témakör iránt érdeklődik, mint az előbbiek.

AZ ÖRÖM MEGOSZTÁSA

Tisztelt szerkesztőség!

Egy autista fiúnak vagyok a nagymamája. Úgy érzem, hogy unokám „betegsége” miatti szomorság mellett, a családot ért örömet is meg kell osztanom az *Esőember* dolgozóival. Unokám, *Gabri András* (21 éves) jelenleg a San Marco utcai fejlesztő iskolába jár. Remek, nagy-szerű nevelők között él. Ezt megelőzően a Váci úti fejlesztőiskolába járt *Locsmánci Alajos* igazgató úr irányításával. Ott az egyik tanár, *Giflo H. Péter*, homokképek készítésével foglalkozott vele. Ma már önállóan készít képeket (a keret és az alaprajz kivételével). Kiállításokon jelennek meg a képei, az interneten a www.homokkep.eu címen láthatók a munkái.

2010. december 5-én, a Debrecenben rendezett jótékonyági aukción felajánlotta – egy autista fiú és tanára – egyik képét a beteg, fogyatékos gyerekek részére, ami nagy sikerrel elkel. Debrecen vezetősége, a helyi tévé ünnepelte Andrást, ez eljutott Budapestre is, és a TV2 felvételt készített, illetve riportot csinált vele és Giflo Péter tanár úrral.

Mivel Önök az egyetlenek, akik autistákkal foglalkoznak, úgy gondoltam, András sikerét, cselekedetét közlöm önökkel.

Öszinte tisztelettel: **dr. Brand Vilmosné**

¹ Jelenleg az FSZK-ban dolgozik és az Országos Autizmus Stratégia programmenedzser.

LAKATOS TIBOR

A KÉTMÉTERESNÉL

Miközben hagyom magamat csendben a város füstjén repíteni.

Megpróbálok legalább a papíron büszkén feszíteni.

Miközben egy Chipolla az idő pergő filmjét: a világot elébem vetíti.

Jó társam a papír volna, de hogy fogom kupakkal az objektíven teleírni?

S a legelni vágó csürhe téged a járda közepén fekvé hagy.

Tizenhét éven keresztül úgy érezted belülről: ember vagy.

S rajtam, látjátok, mintha átok ülne.

S a koldusnak 100 Ft-ot kéne csak adjak.

Az oxigént kerülve egy szitakötő fejébe fér be az agyad.

S márkás kocsi, spiné boci a kalaptartódból útra nem kél.

Némely tekintetben a szopós heringeken igencsak túra estél.

S ettél, ittál, úsztál, tempóztál.

S szerettél, féltél, vállaltál, lélegeztél.

Rendszereket „erkölcstelen” jelzőkkel kitüntettél.

A cselekvések egymás utánjából, az időből, a világból kívül estél.

Miután mindennel; úszószemüveggel megvagyok: elindulok a medencéhez.

Arcokon is, habtornyokon is Nap felragyog: a felhők száma felől nem kérdez.

A belső pályákhoz lányokon keresztül vezet út szemlesütve.

Látható, hogy honnan gyülemlik be önrzetembe ezer tüske.

Vidd magaddal, vén álmodó, a ceruzádat, az otthonit.

Az ima torkodat bizsergeti, majdnem hogy vonít.

Mert a múlt évezredből még a foci-vereség is szent ereklye.

Melynek nincs folytatása. Az elgurult labdáért muszájból utána eredtem.

Feltápáskodom, kihúzómagamat a vízből.

Nem tudok többet úszni, mert kimúltam.

Egy lányt pillantok meg a szomszédos széken, midőn.

Feléje indultam. S nem sokkal később.

A lány nem átalott csókolózni egy fiúval.

Egész órákor a hullámfürdő felé iparkodsz.

Visz a szíved a sok feldúsított bitanghoz.

S ha megfelelő alaphangulatod elhoztad.

A víz hidegségét fokozatosan megszoktad.

Lassacskán kezdetét veszi a hullámkeltés.

S hullámok hátán úsztatja magát a sok cseléd.

Egy lány pillant kerülve feléd, nem fél.

A mély víztől, im te is belülré érkezted.

Előbb-utóbb a „csomag” megüti a hályogos szemedet.

A lány számolja a még hátra lévő másodperceket.

S harminchoz érkezvén, ha te el nem bódítottad

Mosolyogva, s hozzá lépve meg nem szólítottad.

Elfordítja radarját a mérges lányka.

Nincs, aki pusztán a verseimért megszánna.

S elkezd bámulni újabb semmitmondó áldozatát.

Nincs módomban ráküldeni, nincs válogatás.

Nappalba át nem forgó jó éjszakát.

Nem mennek a francia Rivierára a Toulonival.

Ezek a lányok. De a vágy, mint múltkor is, hajt.

Ide-oda kapkod az ember. Bűvös kocka nélkül nem élet az élet.

Még sem érkeztem haza. Kockával sem élet.

Elöttem a lányok.

Hátam mögött legyek.

Nem akire vágyom.

De van egy csepp

Reményem, látom,

Hogy az új mellett

Mégis ember legyek.

Ki jobb emlékeket.

Juttat eszembe.

E kicsiny országról.

Mikor rá visszanezék.

A halál torkából.

Hiába nincsen túl nagy mellényed.

A fogorvosi székben megtalálok kényelmed.

De aranyos kislány van melletted.

Hány évig kell még ily magányban teleljek?

Nem születtem túlságosan merésznek.

Nem adatik meg ilyesmi egy szegénynek.

Apám szava szívemen csattan keményen.

Egész életemet barát nélkül kell leélnem?

Nem kell fogadásra túl sok pénzemet.

Közös asztalra helyeznem letébe.

20 ilyen év egy jó útról letérve.

Megszabja éveim számát kevésnek.

Az északi szél belém kapott az első vitorlámba.

Oda is adtam józan paraszti eszemet kimosásra.

Most a déli szél a hajómat másik oldalára borítja.

S így Zsombor veszi át a helyét Orsinak.

S markolhatod ceruzádat, tolladat foghatnád, lám.

Nem veszi át a helyét mellúsásnak csobbanás már.

Meg van még a sanszom, az érettségim; az agyrémem.

Be vagyon zárva mélyen a szekrényben.

Nem miattam gyúlt ki egy hosszú pilla. Hadd égjen!

Utasainak azt üzenem, mit nekem egykor: Reméljen!

Az öreg anyókat elüti az autó az Isten állatkertjében.

Éppen ezért felesleges átbillenenie magát az erkélyen.

Földi ember a női pofonok erejét beméri.

Ha a boldogságot csak egyedül tudja elérni.

2005. augusztus 15–20.

(A szerző első verseit 2008. 3. számunkban közöltük.)

A KITAGOLÁS NAGY KÖRÜLTEKINTÉST IGÉNYEL

Szakmai beszélgetésre, tanácskozásra gyűltek össze a civil szervezetek március 5-én, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Karára. A téma az „intézménytelenítés” volt, azaz, ahogy a szakma nevezi: a kitagolás.

A tanácskozás szervezői között ott volt az Autisták Országos Szövetsége is; a TASZ, a főiskola gyógypedagógiai kara; a Központ a Mentális Sérültek Jogaiért Alapítvány; a Sérültek, Halmozottan Sérültek és Segítőik Szövetsége – és ahogy mondani szokták: még sokan mások.

Megkönnyítette a résztvevők dolgát, hogy Nemzeti Erőforrás Minisztériuma sajtóközleményt adott ki a nagy létszámú bentlakásos szociális intézmények kitagolásáról, amelynek rövidített, az MTI által kiadott változatát lapunk 3. oldalán olvashatják. Így nem kellett azzal foglalkozni, hogy a már ügyis késésben, jogsértésben lévő kormányt, hogyan kell meggyőzni arról, hogy hajtsa végre az 1998-as törvényét, amelyben 2010-re ígéri a nagy intézmények lebontását (lakóotthonok építése), kivéve a súlyos, halmozottan fogyatékos személyeket: nekik a „humanizált, modernizált” intézményi rendszer kialakítását tűzte ki célul. Időközben a magyar kormány még elfogadta és ratifikálta az ENSZ-egyezményt is (2007), amivel szintén elfogadta az intézmények lebontását. Sok helyről jöttek a résztvevők: Pécsről, Ipolytölgyesről, Budapestről, Borsod megyéből stb., és mindenkit a jobbító szándék vezérelt, még akkor is, ha időnként aggodalmukat is megfogalmazták a lebontással kapcsolatban.

Mindjárt az elején, a közösségi lakhatási forma megbeszélése kapcsán, arról esett szó, hogy mit is tekintünk nagy intézménynek? Mi a meghatározó: a létszám vagy a szolgáltatás minősége, és az intézmény építészeti megoldásai? Hogy bár többen vannak az ideálisnak mondott 10-12-nél, de több kis épületben/otthonban élnek az ellátottak – bár nagy területen?

Konkrét döntés e kérdésben nem született, de abban egyetértés volt, hogy a minőség a döntő.

A későbbiekben, amikor pontról pontra végigmentek a tanácskozás alapjául szolgáló, a meghívó szervezetek által összeállított 21 ponton, a résztvevők több helyen javasoltak kiegészítést, illetve pontosították a megfogalmazást.

Abban mindenki egyetértett, hogy a kitagolás nagy körütekintést, előkészítést igényel. Az intézmények lakóit kell felkészíteni az önrendelkező életre. (Az ott dolgozókat

sem ártana, m sokszor a nagy intézmény az egyetlen munkaadó a településen.) Abban már némi vita alakult ki, hogy kell-e felvételi tilalom egy bizonyos idő után a nagy intézményekben, hiszen többéves várólistáik vannak. Konszenzus volt abban, hogy a közösségi lakhatásra kiírt pályázati pénzeket ne lehessen felhasználni a nagy intézetek felújítására, modernizációjára; hogy az intézetben lakó szabadon választhassa meg, hogy hol, kivel akar élni. Abban sem volt vita, hogy a kitagolás új szakmákat generál, amelyre fel kell készülnie a képzésnek, hiszen ez az ellátási forma több szakembert igényel, és ha nem készülünk fel időben, akkor hiány lesz például gyógytornászokból. Új és életszerű javaslat volt, hogy legyenek olyan lakhatási formák is, ahol az időse szülő együtt élhet az időse gyerekével; hogy legyenek olyan krízis (átmeneti) otthonok, ahol a családból valami ok miatt hirtelen kikerülő személy (pl. szülő betegsége vagy haláleset miatt) „átzilipelhet” a másik életformába. A javaslatokkal kiegészült pontok nemcsak a szakma olvasmánya lesz. A meghívó szerint: „A találkozó célja, hogy olyan szakmai javaslatokat fogalmazzon meg a kormányzati szakpolitika számára, amelyek az intézményrendszer reformjának tartalmi alapjaként szolgálhatnak, valamint orientációs pontokat nyújtanak a meglévő közösségi és hazai források felhasználása tekintetében.”

A fentiekben felvillantani tudtuk, hogy mi mindenről esett szó a délelőtti 10-től délután fél ötig tartó tanácskozáson. Júniusi számunkban bővebben foglalkozunk a témával.

– czy –

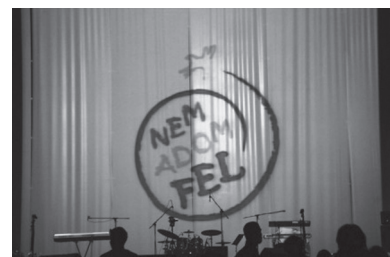

A csákydoroszlói Batthyány kastély ma a Fővárosi Önkormányzat Értelmi Fogyatékosok Otthona

JÓTÉKONYSÁGI HANGVERSENY

Bár nem verték nagydobra az újságok, ennek ellenére szívmengető volt, hogy a Lasho Lecsó, *Harmat Dávid*, az AOSZ ifjú tagjának zenekara, jótékonyági hangversenyt szervezett a baglaspusztai roma gyerekek gyógyszerjeinek kiváltásáért. Zenéltek értük Székesfehérváron, majd Budapesten (01. 22.) a Bálint Községi Házban a Khamoróval és a Romano Glaszo Népzenei Együttessel és Gyermekkórusával. Nagy sikere volt mind-egyik zenekarnak és a három kislány alkotta „gyerekkórusnak”.

A jótékonyági turné Pécssett folytatódott, és további fellépést is terveznek/szerveznek, mert a baglaspusztai családoknak még száz forint is számít. Adományokat az alábbi számlaszámra lehet küldeni: Kaposfői Szent Erzsébet Alapítvány OTP Bank: 11743002-20186155. Az alapítványról itt olvashatnak: <http://www.szenterzsebetalapitvany.hu/>.

TELEK A NEM ADOM FEL ALAPÍTVÁNYNAK

Sajtótájékoztatót adott hírt a Nem Adom Fel Alapítvány arról, hogy Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata, az alapítvány által kiválasztott, Ezüsthely u. 2. alatti telket, az alapítványnak adományozta. A telken épül fel Magyarország első öko lakóotthona. A passzív házban önálló életet élhet tíz fiatal, négy krízishelyzetben lévő ember pedig ideiglenesen szállást, ellátást kaphat. A telekhez üzlethelyiség is tartozik, ahol kereskedelmi és szolgáltató tevékenységet is terveznek.

A lakóotthon megvalósításához az alapítvány a Nemadomfel zenekar tavalyi jótékonyági hangversenye szolgáltatója: 9 millió forint volt a bevételük. Támogatójuk, a Magyar Passzívház Szövetség, az alapítvánnyal közösen, országos tervpályázatot hirdet a műszaki, építészeti, tervezői tanulmányokat folytató egyetemisták, főiskolások körében a lakóotthon megtervezésére. A terveket kiállításán mutatják be.